

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Bratr Roger Schutz a theologie,
theologie a bratr Roger Schutz**

Irena Benešová

Katedra Systematické teologie
Vedoucí práce prof. ThDr. Jan Štefan
Studijní obor Teologie
Studijní program Evangelická teologie

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Bratr Roger Schutz a theologie, theologie a bratr Roger Schutz“ napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 27. 7. 2017

Irena Benešová

Bibliografická citace

BENEŠOVÁ, Irena. *Bratr Roger Schutz a theologie, theologie a bratr Roger Schutz*. Praha, 2017, bakalářská práce, 60 s. Evangelická teologická fakulta, Univerzita Karlova, vedoucí práce: prof. ThDr. Jan Štefan

Anotace

Tato práce se zabývá postavou bratra Rogera Schutze, zakladatele křesťanské komunity v Taizé. Prostřednictvím analýzy vybraných Rogerových textů, příspěvků současných theologů a biografické literatury představuje jeho vztah k theologii a přináší argumenty pro podporu hypotézy, že bratra Rogera lze oprávněně považovat za theologa, který svým dílem obohatil theologické myšlení.

Klíčová slova

Roger Schutz, Taizé, theologie, víra, modlitba, ekumenismus, mnišství

Summary

This thesis deals with brother Roger Schutz, the founder of the Christian community in Taizé. Through the analysis of selected texts written by Roger, contributions of contemporary theologians and biographical literature the thesis presents his relation to theology and argues to support the hypothesis that brother Roger can be considered as theologian, whose work enriched the theological thinking.

Keywords

Roger Schutz, Taizé, Theology, Faith, Prayer, Ecumenism, Monasticism

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce, prof. ThDr. Janu Štefanovi za jeho vstřícnost a trpělivost. Mgr. Zdeňce Špiclové, Mgr. Richardu Vlasákovi a mé sestře Rút patří dík za cenné rady a podporu.

Obsah

Úvod	6
1. Život bratra Rogera a komunita Taizé	9
1.1 Mláďí	9
1.2 Růst nově vzniklé komunity	11
1.3 Činnost komunity	13
1.4 Odkaz bratra Rogera v Taizé	17
2. Theologie z pohledu bratra Rogera	19
2.1 Vztah k teologii	19
2.2 Bůh Otec	22
2.3 Ježíš Kristus	24
2.4 Duch svatý a víra	26
2.5 Církev	28
2.6 Člověk a Bůh	30
2.7 Další otázky	33
3. Konkrétní pilíře Rogerova snažení	35
3.1 Modlitba	35
3.1.1 Smysl modlitby a její těžkosti	35
3.1.2 Modlitba Taizé	39
3.2. Smíření křesťanů	41
3.2.1 Druhý vatikánský koncil	44
3.3 Mnišství	48
3.3.1 Život v komunitě	48
3.3.2 Chudoba a prostota	50
3.3.3 Celibát	52
3.3.4 Podobenství společenství	52
Závěr	55
Seznam literatury	59

Úvod

„Ježíši Kriste, stejně jako některým tvým učedníkům se nám může stát, že máme potíže porozumět tvé přítomnosti Vzkříšeného. Ty v nás však svým svatým Duchem přebýváš a každému z nás říkáš: ‚Pojď a následuj mne, otevřel jsem pro tebe cestu života‘.“¹

Roger Schutz, známý jako bratr Roger, patřil mezi nejvýznamnější náboženské osobnosti 20. století. Sám hluboce ovlivněn biblickou zvěstí a výzvou k následování Krista vytvořil ve francouzské vesnici Taizé křesťanskou komunitu, která co do podoby i mezinárodního vlivu nemá obdoby. Bratr Roger svým porozuměním křesťanství a pojetím víry ovlivnil mnoho generací věřících z celého světa. Založil ekumenicky otevřené a národnostně pestré společenství bratří, jejichž hlavní snahou je úsilí o jednotu rozděleného křesťanstva. Život komunity dal také vzniknout známým modlitbám Taizé, které se konají v mnoha zemích a nabízejí věřícím jedinečný způsob modlitebních setkání.

Bývalý předseda Papežské rady pro jednotu křesťanů, kardinál Walter Casper, vzpomínal na bratra Rogera jako na vpravdě Božího člověka a velkého přítele lidí, zvláště mladé generace. *„Byl majákem, který prorocky oznamoval cestu do budoucnosti, aniž by zanevřel na dědictví minulosti. Byl to velký muž a velký křesťan, pokorný a štědrý, zbožný a odvážný, skutečný svědek Ježíše Krista.“²*

Otázkou však je, jestli tento muž, který hluboce ovlivnil víru tisíců lidí, měl nějakou teologii. Co stojí v pozadí tak ojedinělého bohulibého hnutí, jakým Taizé bezesporu je? Slova, která od bratra Rogera opakovaně zaznívají jsou:

---

¹ Schutz: *Vivre pour aimer*, s. 42

² Casper: *La miséricorde et le cheminement œcuménique de frère Roger*, s. 299

důvěra, láska, odpuštění, soucit, radost a pokoj. Víra, kterou představuje, je nebývale pozitivní a optimistická. Je však za těmito velkými slovy hlubší theologická reflexe? Nebyl Roger jen duchovním vůdcem, který říkal to, co lidé chtějí slyšet?

V této práci budeme zkoumat vztah bratra Rogera k teologii a především jeho příspěví k theologickému myšlení. Seznámíme se s jeho životem a dílem, představíme jeho myšlenky a konkrétní práci. Ústředním bodem, ke kterému se přitom budeme vracet, je jeho pochopení zvěsti evangelia a její místo v lidském životě.

Bakalářská práce je rozdělena na tři části. První část se věnuje životu Rogera Schutze, seznamuje s činností komunity v Taizé a s historií jejího vzniku. Druhá část zkoumá theologické uvažování bratra Rogera, všímá si zdrojů, které ho inspirovaly, a pokouší se interpretovat jeho hlavní myšlenky. Třetí část pak představuje konkrétní okruhy práce, jíž bratr Roger své myšlenky uváděl do praxe.

Kritériem, podle něhož je v této práci členěno Rogerovo theologické uvažování, byly klasické dogmatické okruhy, ač Roger sám tato slova neužívá (christologie, pneumatologie, ekleziologie, antropologie). Pilíře Rogerovy práce obsažené ve třetí kapitole pak byly vybrány podle autorkou předpokládané důležitosti pro komunitu Taizé.

Jako hlavní pomůcka k interpretaci Rogerovy theologie posloužily výstupy z konference pro mladé theology, nazvané *Příspěví bratra Rogera k theologickému myšlení*, jež se konala v Taizé 31. 8. – 5. 9. 2015 a jíž se autorka této práce zúčastnila. Příspěvky z konference byly zveřejněny v knize *L'apport de frère Roger à la pensée théologique*. Citace z této knihy, jakož i z dostupných francouzsky a anglicky psaných knih bratra Rogera a jemu věnovaných biografí jsou přeloženy autorkou práce.

Na tomto místě můžeme zformulovat několik otázek, na které se v dalších částech práce budeme snažit nalézt odpověď.

- Byl bratr Roger skutečně theologem?
- V čem jeho theologie spočívá?
- Odkud čerpá a co přináší nového?
- Jaké je poselství komunity v Taizé a v čem se skrývá její theologický přínos?

1. Život bratra Rogera a komunita Taizé

Bratr Roger Schutz je pro jedny váženou duchovní autoritou a charismatickým náboženským vůdcem. Podle jiných je to snílek a idealista či komunist. Cesta k jeho současné recepci vedla z chudé rodiny a theologické fakulty, přes založení křesťanské komunity, humanitární a mírové snahy k mezinárodním oceněním a tragické smrti. Pro lepší pochopení vlivů, jež zformovaly jeho teologii, se proto seznámíme s jeho biografií a s historií komunity Taizé.

1.1 Mládí

Roger-Louis Schutz-Marsauche se narodil 12. 5. 1915 v obci Provence poblíž švýcarského Neuchâtelu jako poslední z devíti dětí v rodině evangelického faráře. Prožil šťastné dětství a našel velkou zálibu v hudbě. Silně ho ovlivnila jeho babička, která za první světové války ve svém domě na severu Francie vytvořila přístřeší pro uprchlíky. Nerozuměla tomu, jak se mohou v Evropě navzájem zabíjet křesťané. Smíření křesťanů chápala jako první krok k předejití další válce. V mládí Roger neměl k náboženství příliš vřelý vztah. „*Nepochyboval jsem o existenci Boha, ale o možnosti žít s ním v souladu. Již jsem se neopovážoval modlit. Byl tu neviditelný svět, do kterého jsem nemohl proniknout.*“³ Později však k tajemství modlitby pronikl.

Na přání svého otce šel mladý Roger studovat teologii, ač ho příliš nelákala. Čtyři roky studoval v Lausanne a ve Štrasburku. Znamky z dogmatiky měl průměrné, ale v exegezi byl nejlepší. Jeho specialitou byla homiletika a velice ho zajímaly dějiny mnišské tradice.⁴ Jeho pochybnosti o víře pokračovaly, ale stále více ho fascinoval Ježíš Kristus – jeho milosrdenství, dar

---

³ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 17

⁴ Sattler: *Contributions de frère Roger Schutz à la théologie*, s. 282

milovat a rozumět. Dospěl k tomu, že od Boha lásky a soucitu nemůže pocházet utrpení. V té době vypukla druhá světová válka a Roger se sám sebe ptal, proč existují spory, konflikty a soudy uprostřed samotného křesťanstva a zda existuje nějaká cesta k porozumění druhým. Tehdy došel k odpovědi, která ho inspirovala po celý život. „*Řekl jsem si: ‚Existuje-li taková cesta, začni sám se sebou a zapoj se, abys porozuměl všem lidem‘.*“⁵

Hledal proto místo, kde by se mohl přiblížit chudým a slabým a pomáhat jim. Objevil burgundskou vesničku Taizé ležící u hranic tehdy svobodné jižní části Francie. Ve vsi bylo jen několik zničených domů a opuštěný románský kostel. Roger tam koupil zemědělskou usedlost, začal hospodařit a také tam přechovával židovské uprchlíky. Jelikož se však jeho nelegální činnost prozradila, uprchl do Švýcarska. Tam ukončil svá studia odevzdáním diplomové práce, která obhajovala možnost existence klášterního společenství na základě evangelia. To odporovalo tradici reformované církve. V práci prokázal hlubokou znalost mnišství. Velká část jeho práce se zabývala církevními otcí.⁶

Roger měl pocit, že studium neslouží k ničemu, jestliže nevede ke konkrétnímu a praktickému gestu. „*Ve mně bylo více než intelektuální zájem. Byla ve mně touha přinést znamení jednoty křesťanskou komunitou.*“⁷ Roger měl pocit, že život v komunitě by mohl být znamením toho, že Bůh je láska, láska sama. Napříště bylo jeho cílem vytvořit komunitu mužů, kteří se rozhodnout dát Bohu celý svůj život a snažit se porozumět ostatním, být spolu smířeni; komunitu, kde by jádrem všeho byla dobrota srdce a prostota.

Na konci války se do Taizé vrátil spolu Maxem Thurianem a dalšími dvěma spolužáky. V Ženevě spolu dříve žili ve studentském bytě, kde se konala mnohá setkání a diskuze. Mladíci se nadchli pro vytvoření komunity, jíž poté vtiskli základní ideály – radost, prostotu a milosrdenství. Roger Schutz už si od

---

⁵ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 25

⁶ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 32

⁷ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 140

těch dob nechal říkat prostě „bratr Roger“. Bratři toužili společně duchovně růst a pomáhat potřebným. Hned po válce se proto začali starat o několik sirotků a pomáhali německým zajatcům z blízkého zajateckého tábora. Mladíci se stravovali prostě, pracovali a třikrát denně se společně modlili. Chtěli se odloučit od přehnaně individualistické tradice, aby bylo možno užít bohatství, které přináší život ve společenství.

1.2 Růst nově vzniklé komunity

V letech 1944–1948 začali jezdit do Taizé mladí lidé, aby zažili chvíle modliteb a rozjímání v protestantské komunitě bratří, protože to bylo něco nevídaného. Od vzniku komunity Roger říkal, že nechce obnovovat ani napodobovat staré podoby mnišství. Pouze si přeje zjistit, jak žít společný život věrný výzvam evangelia, přizpůsobený současné době. Základním zdrojem tohoto života je svědectví prvních křesťanů, jak je popisuje Bible. Komunitě, kterou vytvořil, se snažil dát biblický základ.⁸ V brožurce *Clunyská komunita* představil tři pravidla duchovního směřování komunity: Ora et labora ut regnet – Modli se a pracuj, aby vládl. Roger poukazuje na to, že modlitba je zdrojem pokoje a zdrojem života v Kristu. Modlitba a práce připravují příchod Božího království.⁹ Intelektuální práce v komunitě vedla především k prohloubení studia Bible. Bratr Max pak vypracoval teologii liturgiky a ekumeny.

Bratři si nejprve každý rok vnitřně obnovovali rozhodnutí následovat Krista. Neměli totiž definitivní závazek. Měli za to, že žádná autorita nemůže žádat celoživotní závazek, protože by to omezovalo svobodu Ducha svatého. Naproti tomu se vždy nabízela otázka: „*Můžeme se k následování Krista zavázat pouze na omezený čas, na zkoušku?*“¹⁰ O Velikonocích 1949 se proto sedm

---

⁸ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 189

⁹ Escaffit, Rasiwala Moïse: *Histoire de Taizé*, s. 38

¹⁰ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 36

bratrů společně zavázalo prožít celý život podle dávné mnišské tradice. Kromě toho, že se bratři rozhodli žít v celibátu, se také rozhodli vzdát majetku. Bratr Roger tím nechtěl nikoho provokovat ani stavět nové překážky. Avšak cítil, že slova nejsou důvěryhodná, když je nikdo nežije.

V Lyonu tehdy působil arcibiskup kardinál Gerlier, který s bratry navázal kontakt a navrhl jim, aby se v Římě setkali s papežem Piem XII. a seznámili ho se svými snahami. V červenci 1950 se papež chystal vyhlásit dogma o nanebevzetí Panny Marie. Užití papežské neomylnosti pro vyhlášení tohoto dogmatu by bylo překážkou na cestě ke smíření křesťanů, jež si komunita vytkla za cíl. Papež bratrům naslouchal, ale na změnu rozhodnutí již bylo pozdě.¹¹ Novou etapu pro Taizé znamenalo zvolení papeže Jana XXIII. Papež se s bratry setkal tři dny po svém uvedení do funkce a jejich snahy o smíření ho velmi zaujaly. Později je proto přizval k účasti na Druhém vatikánském koncilu.

Protože návštěvníků, jež lákala krása modliteb mladé komunity, přibývalo, bratři už se nemohli vejít do své provizorní kaple. Dostali povolení užívat kostel ve vesnici, kde začali konat každodenní modlitby. Jelikož bratři byli přesvědčeni o tom, že jejich úkolem je naslouchat druhým, přijímali všechny příchozí hosty. „*S bratry si přejeme, aby každý mladý člověk objevil Krista, jenž je plně přítomen ve společenství, které je jeho tělem, totiž církev. Tam lidé mohou zjistit, čemu věnovat svůj život.*“¹² Tehdy se komunita v Taizé začala podobat tomu, čím je dnes: prorockým podobenstvím o církvi, otevřenou a přijímající komunitou bratří, shromážděnou kolem Vzkříšeného, složenou z lidí, kteří se rozhodli darovat celý svůj život, aniž by si vybrali snadnou cestu.

Na konci 50. let již kostel ve vesnici nestačil množství lidí, kteří přicházeli z různých evropských zemí. Bratři na tento vývoj nebyli připraveni. Roger řekl: „*Představoval jsem si malou skupinu, sdílející svůj život v modlitbě*

---

¹¹ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 71

¹² Schutz: *Vivre pour aimer*, s. 80

a kontemplaci. Nikdy jsme si nepředstavovali takový příliv mladých.“¹³ Původně si myslel, že komunita se zastaví na počtu dvanácti bratrů. Když zjistili, že kostel svou velikostí nestačí, postavili za pomoci německých dobrovolníků kostel větší. Nový kostel byl pojmenován *Kostel smíření*. Jeho otevření se v srpnu 1962 zúčastnila ekumenická skupina, která neměla obdoby: zástupci církve římskokatolické, pravoslavné, anglikánské a reformované.

1.3 Činnost komunity

Od šedesátých let měla komunita v Taizé dva hlavní cíle: jít za druhými (zvláště za trpícími) a zároveň v Taizé přijímat maximum návštěvníků. Roger totiž věřil, že Bůh nechce, abychom byli pasivní a podrobovali se toku událostí. Zve nás, abychom byli jejich tvůrci. V důvěře v Boha je možné tvořit i přes různé zkoušky. Podle Rogera je hlavním nebezpečím být spokojený a nechávat si pro sebe poklad, který jsme našli.¹⁴ Roger vede k důvěře mezi lidmi, utěšuje je, aby byli v noci lidstva nositeli naděje. Říká: „*Pokud je důvěra srdce na začátku všeho, dojdeš velice daleko.*“¹⁵

Dokladem toho, že se touto vírou sám řídil, je to, s jakým nadhledem překonával úskalí, s nimiž se Taizé setkávalo. Rozvíjení ekumenických snah totiž nebylo bez problémů. Ke směřování komunity měli výhrady představitelé Reformované církve ve Francii. Měli především obavy, aby přílišná otevřenost „ve jménu ekumenismu“ nevedla k proselytismu mezi různými konfesemi. Protestanti Rogerovi vyčítali, že se vzdaluje jejich postojům ohledně svátostí či liturgie a stává se příliš „papežským“.¹⁶ Později, roku 1982, se měl Roger se zástupci Federace sejít, aby došlo ke zmírnění napětí. Setkání však nic

---

¹³ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 76

¹⁴ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 51

¹⁵ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 103

¹⁶ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 97

nevyřešilo. Zástupci se Rogera ptali, zda ještě uznává dědictví reformace. Roger to uznal, avšak dodal, že stejně tak uznává dědictví církve katolické.¹⁷ Vztahy ovšem nebyly bez problémů ani na straně katolické. Některé církevní představitele znepokojovalo, že komunita Taizé nebyla snadno zařaditelná. S povolením kardinála Martyho se roku 1969 přidal ke komunitě první katolický bratr. Později následovali další. Bratr Roger poznamenal: „*Přítomnost našich katolických bratří nám umožnila opustit neúčinné ekumenické diskuze, které nevedou ke skutečné jednotě.*“¹⁸ Katolickou stranu však zneklidňovalo, že Taizé mladé vzdaluje od jejich původní konfese. Roger tuto obavu odmítal: „*To není ten případ. Naopak, mladé povzbuzujeme, aby se více zapojovali ve svých domácích církvích.*“¹⁹

Vztahy s římskokatolickou církví se výrazně zlepšily díky vztahu bratra Rogera s papežem Janem Pavlem II., který směřování komunity významně podpořil. Církev také uznala, že obavy, že by Taizé lákalo mladé pryč z kostelů, se nenaplnily. Naopak, mladí se ve svých sborech a farnostech začali více angažovat.²⁰ V devadesátých letech došlo k obratu i na protestantské straně.

Bratr Roger však neviděl smysl své činnosti pouze v modlitebním životě komunity. Během Druhého vatikánského koncilu navázal vztah s mnoha zahraničními duchovními, zajímal se o jejich problémy a snažil se zjistit, jak by mohl pomoci. Tak vznikla například *Operace Naděje*, kdy bratři v Taizé vydali milion výtisků Nového zákona ve španělštině a asi pět set tisíc v portugalštině. Ty pak rozšířili do chudinských čtvrtí v latinské Americe.²¹ V roce 1988 podobným způsobem doručili milion Nových zákonů do Ruska. V rámci *Operace Naděje* také v Taizé přijali uprchlíky z jihovýchodní Asie, pomáhali

---

¹⁷ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 99

¹⁸ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 91

¹⁹ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 104

²⁰ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 157

²¹ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 71

obětí povodní v Bangladéši či sucha v Sahelu, zakládali školy na Haiti, posílali potraviny do Polska, nebo do Somálska v dobách hladomoru. Bratři tedy začali jezdit do oblastí postižených různými problémy. Nebyly to však turistické návštěvy. Bratři vždy nějakou dobu žili v daném místě, aby s lidmi sdíleli jejich nelehké životní podmínky. Vydali se do chudé muslimské čtvrti v Alžíru, do černošského ghetta v Chicagu, do Rwandy nebo Indie. Právě tam bratr Roger úzce spolupracoval s Matkou Terezou. I dnes bratři v těchto oblastech působí – spolu s mladými židy, buddhisty a hinduisty – mezi chudými, vězni, umírajícími, dětmi na ulici. V srpnu 1976 Rogera v Taizé navštívila Matka Tereza. Když se jich mladí ptali, kde se v nich bere tolik lásky a soucitu k druhým, odpověděli, že zdrojem lásky je modlitba.²² Výzvu evangelia k jednotě a solidaritě s druhými bratři v Taizé předávali a předávají mladým návštěvníkům. Theolog Olivier Clément řekl: „*Taizé mladé lidi učí spojovat vnitřní život s životem bohoslužebným a se solidaritou s ostatními lidmi.*“²³

Pro mladé bylo Taizé přitažlivé zvláště ke konci šedesátých let, kdy se společnost začala bouřit proti institucím. V roce 1966 přijelo do Taizé rekordní množství mladých (asi 1400 lidí), pro které tato komunita představovala alternativní církev, na míle vzdálenou mocné monolitické instituci.²⁴ V Taizé mladí cítili, že je někdo bere vážně. Nacházeli lidi, kteří rozuměli jejich tužbám a kteří byli vždycky otevření vzájemnému naslouchání. Bratr Roger nemluvil o principech a nenabízel detailní řešení problémů. Nenabízel ani zaručenou a spasitelnou cestu jako nějaký guru. Jeho přáním vždy bylo porozumět druhému. „*Šel bych až na konec světa, na všechny strany země, kdyby to bylo potřeba, abych mohl sdělit a znovu předat svou důvěru v mladé. Bez starých lidí by však země nebyla obyvatelná.*“²⁵

---

²² Spink: *La vie de frère Roger*, s. 111

²³ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 176

²⁴ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 103

²⁵ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 101

Roger hledal cestu jak podpořit mladé v jejich životě poté, co se z Taizé vrátí domů. Tak se objevila myšlenka svolat koncil pro mládež, kde by se kromě zpěvu a modliteb řešily otázky týkající se světových problémů, a to s vizí, aby člověk už nikdy nebyl obětí jiného člověka. V srpnu 1974 se na koncilu v Taizé sešlo 40 000 mladých, kteří přijeli z více než sta zemí. Byla to pro ně možnost k reflexi a prohloubení víry. Na koncil navazoval projekt *Pout' důvěry na zemi*, který umožnil pokračovat ve společném hledání. Každý mladý byl navíc pozván k tomu, aby se stal poutníkem důvěry ve svém každodenním životě. Roger vysvětluje smysl této pouti následovně: „*Taizé mladé neorganizuje jako hnutí kolem své komunity, nýbrž je podněcuje, aby se stali šířiteli pokoje a nositeli důvěry ve svých městech, vesnicích, farnostech, se všemi generacemi – od dětí po staré lidi. Každý může ze svého života udělat pout' důvěry, když se bude modlit a snažit se porozumět těm, kdo jsou mu vzdáleni svým původem či názory, když kolem sebe bude konat gesta smíření a když bude druhým sdělovat naději.*“²⁶

Na Silvestra 1982 se v Římě uskutečnilo první setkání tohoto druhu, které se od té doby koná každý rok v jiné evropské metropoli. V 90. letech se připojili i účastníci ze zemí bývalého východního bloku a také z jiných kontinentů. U příležitosti setkání v Praze roku 1990 napsal prezident Václav Havel: „*Když jsem se dozvěděl, že do Prahy přijelo na osmdesát tisíc mladých Evropanů s poselstvím Taizé, poselstvím lásky a míru, hluboce se mě to dotklo. I naše hlavní město má vedle Paříže, Londýna či Říma své místo v duchovní síti, utkané městy s jejich katedrálami, obyvateli a vírou, která je spojuje. Naše převratná doba nás nutí změnit náš život i po duchovní stránce. Nutí nás hledat smysl života beze strachu z oběti, kterou to vyžaduje. Právě v tuto chvíli nám Pout' důvěry na zemi pomohla hledat zdroje víry a nové duchovní hodnoty, které jsme během desetiletí totalitního režimu ztratili.*“²⁷

---

²⁶ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 201

²⁷ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 135

1.4 Odkaz bratra Rogera v Taizé

I po celoživotním snažení měl Roger za to, že na cestě za tím být podobenstvím komunity ušli s bratry teprve několik kroků. Mnoha křesťanům, kteří jsou zvyklí na přesné konfesijní hranice, připadá komunita v Taizé zmatená: původně byla založená protestanty, kteří žili způsobem katolických a ortodoxních mnichů. Následně do svých řad přijali anglikánské i katolické bratry. Bratři ale nechtějí ani obnovit prvotní církev, ani zakládat nové vyznání. Když katolíci vstoupí do komunity, zůstanou katolíky, protestanti ani anglikáni se nevzdávají toho, co jim daly jejich tradice. Komunita však nesdílí pouze hmotný majetek, nýbrž i ten duchovní – bratři sdílejí to, jak rozumějí víře.

V Taizé se setkávají velice rozdílní lidé z různých denominací, národů, etnik, různého jazykového a kulturního původu, aby se shromáždili k modlitbě a chvíli společně žili. Při příjezdu bratři mladým připomenou smysl jejich pobytu několika slovy. *„Přijít do Taizé znamená být pozván na cestu k pramenům evangelia modlitbou, tichem a hledáním. Každý je tu proto, aby objevil nebo znovu objevil smysl svého života, znovu našel elán a připravil se na převzetí odpovědnosti po návratu domů.“*²⁸ Pro mnohé lidi se Taizé stalo nejdůležitějším duchovním místem a stále je mezi mladými velmi populární. Jezdí se tam modlit a hledat Boha. Bratr Roger věřil, že intuice nám pomáhá objevovat Boha v našich blízkých, umožňuje soucítit a spatřit Boží odraz. *„Můžeme se sice pouze přiblížit ke konturám. Pro život však stačí, že se k němu můžeme přiblížit.“*²⁹ Komunita Taizé si je vědoma svých limitů a nepředstírá, že by měla odpověď na všechny problémy světa. Taizé chce pouze provázet ty, kdo hledají prameny víry.

---

²⁸ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 106

²⁹ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 11

Pravoslavný duchovní Andrej Cilerdzic podotýká: „*V Taizé zjistíme, že křesťanství je možné tam, kde se mezi lidmi uskutečňuje přátelství.*“³⁰

Roku 1974 byl bratr Roger navržen na Templetonovu cenu s odůvodněním: „*Bratr Roger svým životem, svou prací mezi mladými a svými snahami o obnovu a smíření umožnil rozšířit a prohloubit v lidstvu znalost Boží lásky.*“³¹ Když bratr Roger dostal roku 1992 cenu Roberta Schumana, řekla mu při předávání ceny generální tajemnice Evropské rady: „*Přinášíte to, co lidé nejvíc potřebují: poselství míru, lásky a smíření. Evropané potřebují lidi, jako jste vy, kteří nemají nic než srdce a víru.*“³²

Bratr Roger se dožil devadesáti let. Celý svůj život zasvětil úsilí o smíření a pokoj, zemřel však násilně. Při večerní modlitbě 16. 8. 2005 byl pobodán nepřítelnou ženou. Od jeho smrti uplynulo již dvanáct let, jeho odkaz je v Taizé však stále živý. Nedlouho před svou smrtí Roger řekl: „*Víme, že náš život má smysl, když je živou odpovědí na Boží výzvu dát se na cestu krok za krokem, aniž bychom znali, co je před námi.*“³³

---

³⁰ Cilerdzic: *Impressions orthodoxes sur frère Roger et sa vie pour la réconciliation*, s. 53

³¹ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 30

³² Spink: *La vie de frère Roger*, s. 30

³³ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 93

2. Theologie z pohledu bratra Rogera

V předchozí kapitole jsme ukázali, co vedlo bratra Rogera k založení komunity, v jakých směrech tato komunita působila a co dnes přináší mladým lidem. Nyní se však podrobněji seznámíme s tím, co stálo na pozadí Rogerova celoživotního snažení. Je zřejmé, že celý svůj život zasvětil službě Bohu a druhým lidem. Vztah s Bohem byl jeho hnacím motorem i nekonečným zdrojem inspirace. Mladým lidem pak radost, kterou od Boha přijímal, zvěstoval. Lze ho označit za významného duchovního vůdce. Dokázal totiž o Bohu mluvit velmi citlivě a srozumitelně a svým pojetím víry oslovit tisíce lidí z celého světa. Klíčová otázka, zda byl bratr Roger theolog a zda theologii nějak přispěl, není snadno zodpověditelná. Nejprve je třeba si ujasnit, co je slovem *theologie* myšleno. Poté se seznámíme s tím, jaký vztah k theologii bratr Roger měl a kteří theologové ho ovlivnili. Stěžejním bodem této kapitoly však bude představení Rogerova theologického uvažování.

2.1 Vztah k theologii

„Bože, který nás miluješ, ve dnech radosti i ve dnech bolesti chceme jít ke tvému prameni.“³⁴

Rozumíme-li theologii jako vědě, která má Boha za předmět empirického zkoumání, stopy bratra Rogera u ní nenajdeme. Sám několikrát opakoval, že theologii nikdy neměl rád.³⁵ Jakou theologii tím však myslel? Roger se od mládí pokoušel hledat Boha. Na theologickou fakultu však nastoupil s nevolí. V „akademické“ theologii, která se tehdy vyučovala především na

---

³⁴ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 80

³⁵ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 21

protestantských fakultách, mu zoufale chyběl existenciální rozměr. Zvláště ho netěšila dogmatika, jelikož mu bylo cizí vyslovovat o Bohu konečné soudy. Měl za to, že nemáme tolik mluvit o Bohu, ale máme se pokoušet mluvit s Bohem. „*Nezáleží na hlubokých znalostech, i když mohou být užitečné. K tajemství víry však lze proniknout intuitivně, bez zprostředkování rozumem. Porozumění přijde, i když ne celé najednou – člověk do něj pomalu proniká.*“³⁶ Theologii tak svým způsobem upíral vědeckost, což je poměrně jednostranný pohled. Potvrzuje však, co Horst Georg Pöhlmann tvrdí ve svém dogmatickém kompendiu: „*Boha nelze pochopit, aniž bychom předtím nebyli Bohem uchopeni. Pokus o uchopení Boha bez předchozí uchopenosti, uchopení bez uchopenosti, by Boha zobjektivizovalo na kus tohoto světa.*“³⁷

Rozumíme-li však theologii jako řeči o Bohu, které předcházely hovor s Bohem, blížíme se Rogerovu pohledu. „*To, co v Rogerovi žilo, tedy nebyla theologie akademická ve smyslu racionálního rozjímání nad pochopením Boha a k tomu přidružených otázek, nýbrž hledání pravdy nejen rozumem, ale i srdcem. Theologie srdce, theologie agapé.*“³⁸ Roger nepsal manuály systematické theologie. Neužíval přísně logické argumenty, často používané jako prostředky k dokazování existence Boha nebo k přesvědčení čtenářů. Přesto jsou jeho texty o Bohu působivé. Roger užívá každodenní slova a jeho věty vycházejí jedna ze druhé. Ve vyjadřování je prostý, výrazy nevolí nijak zvlášť pečlivě, je pravdivý. „*Je to člověk prostého srdce, a tak i jeho slova jsou obyčejná. Plynou přímo z jeho vnitřního pokoje a z jistoty Kristovy přítomnosti.*“³⁹ Užívání prostých slov však neznamená, že by jeho myšlenky byly povrchní.

---

³⁶ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 30

³⁷ Pöhlmann: *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 10

³⁸ Hammann: *Frère Roger avait-il une théologie?*, s. 23

³⁹ Koukoura: *Le message de Taizé aux jeunes*, s. 215

Bratr Roger promýšlel obsah křesťanské víry v konfrontaci se současným světem – opřen o biblické svědectví, spisy církevních otců i o různé křesťanské tradice. Důležitým zdrojem, z nějž Roger čerpal, byla reformace – především Martin Luther a Martin Bucer. Velkou inspirací pro něj byli církevní otcové jako Jan Zlatoústý, svatý Cyprián nebo svatý Augustin.⁴⁰ Roger byl poměrně levicově orientovaný, měl velké sociální citění. Znal se s theologií osvobození, přátelil se například s brazilským „biskupem slumů“ Domem Helder Camarou.⁴¹ Jeho texty jsou však opřeny především o biblickou zvěst.

Roger sám nepřednášel ani neměl velkou touhu publikovat. „*Rozmýšlím se, zda napíšu jeden článek. K čemu je to dobré, když existuje tolik publikací. Proč ke křesťanské literatuře přidávat další?*“⁴² Přesto je jeho bibliografie pestrá. Vydal několik textů reflektujících aktuální dění (ke Druhému vatikánskému koncilu, o papeži Janu XXIII.), knihy modliteb a o modlitbě (*Ce feu ne s'éteint jamais*, 1990; *La prière, fraîcheur d'une source*, 1992), směrnice k životu komunity (*Introduction à la vie communautaire*, 1944; *La Règle de Taizé*, 1954), své meditace a deníkové záznamy i theologicky hodnotné knihy, určené především mladým (*Dynamique du provisoire*, 1965; *Violence des pacifiques*, 1968). Rogerovy texty neukazují dogmatiku v klasické podobě, jde spíše o vyjádření víry a osobní vyznání, což tuto teologii činí aktuální. Přesto se pokusím jeho myšlenky, které na sebe vzájemně navazují, rozdělit do několika oblastí.

---

⁴⁰ Hammann: *Frère Roger avait-il une théologie?*, s. 19

⁴¹ Ekué: *Vivre la réalité vulnérable de l'amour*, s. 162

⁴² Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 79

2.2 Bůh Otec

„Bože, který miluješ každého člověka, chtěli bychom s tebou žít ve společenství den za dnem, v tichosti a lásce.“⁴³

Ve svých úvahách o Bohu vychází Roger z jistoty o Boží dobrotivosti, kterou žádné pochyby nemohou překonat. Odpovídá na otázky, jež trápí lidi přicházející do Taizé. Lidé hledají Boha, ale mají z něho strach. Roger je však ubezpečuje, že Bůh je zdrojem důvěry. *„Zdroj útěchy je v Bohu – on je láska a odpuštění, přebývá uvnitř duše každého člověka.“⁴⁴* Roger si uvědomoval, že právě důvěra člověku přináší naplnění.

Lidé mnohdy pochybují, že by Bůh existoval – jinak by přeci lidem nedovolil činit zlo. Roger však znejistěné ubezpečuje o tom, že zlo nepochází od Boha. *„Vzhledem ke všemu násilí a utrpení ve světě se lidem stále vrací otázka, odkud se bere zlo, je-li Bůh láska. Příčinu zla nedokáže vysvětlit nikdo. Bůh nechce, abychom trpěli.“⁴⁵* Roger si je jist, že Bůh není původcem zla, nechce lidské utrpení. *„Bůh se nevnučuje, dává nám svobodu v tom, zda chceme milovat, či nemilovat, odpouštět, či odpuštění odmítat. Lidskému trápení však Bůh neasistuje pasivně – trpí s nevinným, s obětí nepochopitelných zkoušek.“⁴⁶* Má utrpení nějaký smysl? Někteří lidé si myslí, že skrze utrpení chce Bůh lidi poučit. To však Roger odmítá. Je si jistý, že Bůh nechce na zemi žádné utrpení, ani válečné konflikty, ani násilí, nenávisť či mučení. To Rogerovi dokázal jeden malomocný v Kalkatě, který řekl: *„Bůh mi neuložil žádný trest, tato nemoc se stala Boží návštěvou.“⁴⁷* Bůh totiž trpící lidi neopouští. Skrze Krista trpí Bůh s námi. Vzkříšený doprovází každou lidskou bytost, má s ní soucit. Z toho pro

---

⁴³ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 46

⁴⁴ Schutz: *Vivre pour aimer*, s. 95

⁴⁵ Schutz: *God is love alone*, s. 40

⁴⁶ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 18

⁴⁷ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 139

Rogera vyplývá, že tváří v tvář utrpení nemůžeme reagovat ani zatvrzením srdce, ani lítostí, nýbrž soucitem. „*Opustit sebe sama, abychom se mohli přiblížit druhému soucitem srdce, a tak nechat problesknout Boží odraz.*“⁴⁸

Roger, vychovaný v přísné reformované tradici, si uvědomuje, jak vztah člověka k Bohu zatěžuje strach z trestu. „*Ačkoli nás Janovo evangelium ujišťuje o tom, že Kristus nepřišel na zem, aby svět soudil, nýbrž aby skrze něj mohl být každý spasen, v lidech se objevuje strach, že budou souzeni, což je největší překážka víry.*“⁴⁹ „*Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen. Kdo v něho věří, není souzen.*“ (J 3, 17-18) Bůh je však láska a on si nás zamiloval první. Slova evangelisty Jana „*Bůh je láska*“ (1J 4, 8) rozvedl v sedmém století Izák Ninivský k závěru, že jediné, co může Bůh dělat, je dávat lásku.⁵⁰ Bůh nikdy není lhostejným svědkem lidských strastí. Bůh trpí spolu s nevinými oběti, trpí s každým člověkem. To je Rogerova pevná jistota.

Bratr Roger své čtenáře opakovaně ubezpečuje o tom, že Bůh nikdy nechce trýznit lidské svědomí. Naši minulost na sebe totiž vzal Kristus a postará se i o budoucnost. Roger upozorňuje na to, že kdybychom měli Boha milovat ze strachu, nebyla by to láska. „*Bůh tká naše životy jako krásný šat vláknem svého odpuštění. Jistota Božího odpuštění je jednou z nejštědřejších skutečností evangelia.*“⁵¹ Člověk má činit pokání, což znamená přiznat Pánu své chyby. Pak je člověk osvobozen, připraven žít každý okamžik intenzivně a nebát se, protože mu již bylo provždy odpuštěno. „*Odpuštění mění lidská srdce, jelikož místo přísnosti a odsudků zabírá nekonečná dobrota. A my najednou dokážeme spíše chtít chápat druhé, než býti chápáni.*“⁵²

---

⁴⁸ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 139

⁴⁹ Schutz: *God is love alone*, s. 31

⁵⁰ Schutz: *God is love alone*, s. 41

⁵¹ Schutz: *God is love alone*, s. 32

⁵² Schutz: *God is love alone*, s. 32

Z Božího odpuštění Roger pro věřící vyvozuje důsledky. Vysvětluje, že Bůh umožňuje, abychom se v něm znovu zrodili, když ve svém životě přijmeme jeho odpuštění a důvěřujeme mu. „*Víra nám sice neumožní zapomenout na utrpení mnoha nešťastných lidí po celém světě. Jejich zkoušky nás však nutí přemýšlet nad otázkou, jak bychom mohli my, jakožto lidé posílení životem ve společenství s Bohem, hledat způsoby, jak učinit svět lepším místem k životu.*“⁵³ My, kdo Bohu důvěřujeme a přijali jsme jeho odpuštění, máme za úkol šířit jeho dobrou zprávu dál svým životem. Současný převor komunity, bratr Alois, ve své předmluvě ke sbírce Rogerových výroků píše: „*Bůh je spojený s každým člověkem, i s tím, jenž si toho není vědom. V této důvěře v Boží přítomnost nacházel Roger pokoj, který chtěl druhým předat.*“⁵⁴

2.3 Ježíš Kristus

„*Ježíši, pokoji našich srdcí, voláš každého z nás, aby tě následoval. Ke komu jinému bychom šli, ó Kriste? Ty máš slovo života věčného.*“⁵⁵

O teologii bratra Rogera lze říci, že je christocentrická. Ježíš Kristus je totiž tím, kdo v Rogerovi víru a důvěru probouzí, a díky komu má přístup k Bohu. „*Kriste, ty jsi ten, díky komu jsem poznal Boha, našeho Pána. Objevují tvé skutky, tvůj život napříč evangelií, vím, kdo je tvůj Otec a můj Bůh. Tvoje lidství zjemňuje pro můj slabý zrak příliš silnou Boží záři.*“⁵⁶

V hloubi lidského srdce je touha po Boží přítomnosti a společenství s ním. Evangelista Jan to popisuje jako světlo, které přišlo na svět a osvětluje každého člověka. Roger vysvětluje, že je to světlo zmrtnýchvstalého Krista,

---

⁵³ Schutz: *God is love alone*, s. 2

⁵⁴ Schutz: *Vivre pour aimer*, s. 7

⁵⁵ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 62

⁵⁶ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 23

který je blízký každému z nás, ač si to možná neuvědomujeme. A kdo je ten Kristus, o němž evangelium mluví? „*Už před založením světa, od věčnosti, byl Kristus v Bohu. Od počátku lidstva byl živé Slovo. Potom se ponížil a přišel mezi lidi. Kdyby Ježíš nežil mezi námi, mohl by se ti Bůh jevit velmi vzdálený, dokonce nedosažitelný. Ale svým životem na zemi nám dal Ježíš zahlédnout, kdo je Bůh. Bůh je ten, kdo s námi nese všechny životní strasti. Kristus svým životem umožnil, aby se Bůh skrze něj zjevil takový, jaký je.*“⁵⁷

Roger si je vědom toho, že v každém člověku je osamělost, kterou žádný mezilidský vztah není s to zaplnit. Když ale člověk bude zkoumat své nitro, objeví, že Kristus je s ním. On je světlem v našich temnotách. „*Kristova podivuhodná přítomnost je vnitřním světlem. Jeho zář nemusí být silná, ale stále plane v našem nitru. Zůstává, i když přijde pocit, že už se nedovedeš modlit.*“⁵⁸ Z daru Kristova světla Roger opět pro křesťana vyvozuje důsledky a dává mu návod. Rozhodne-li se kdo odevzdat svůj život Kristu a odmítne-li se ohlížet zpět, má jít v Ježíšových stopách, protože on bloudícího přivodí tě na cestu světla. „*On je světlo, ale i my jsme světlem světa. Tvým úkolem je připravit pro mnohé lidi Ježíšovu cestu, rozsvěcet světlo v temných nocích lidstva. Abys byl byl zbaven pokušení, zpívej s radostí Kristu. On zve k radosti, ne ke sklíčenosti.*“⁵⁹

Pro Rogerovo uvažování byla centrálním bodem Kristova touha po jednotě. „*Kristus přišel pro všechny, ne jen pro ty, kteří žijí přesně podle jeho nařízení. Není v Božím srdci církev stejně veliká jako celé lidstvo?*“⁶⁰ Rogerova představa lidstva byla představou jednotné lidské rodiny, v jejímž srdci je Kristus tvůrcem důvěry a smíření. V jeho očích v sobě toto „*společenství lásky*

---

⁵⁷ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 39

⁵⁸ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 25

⁵⁹ Schutz: *God is love alone*, s. 35

⁶⁰ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 143

ve vzkříšeném Kristu, které nazýváme církev“⁶¹ nese zárodek přízně pro celé lidské společenství. Kristus je totiž před veškerým společenstvím. Nepřišel na zem proto, aby stvořil další náboženství, ale aby všem nabídl jedno společenství lásky, která spočívá v něm. Co se však stane s tímto zárodkem důvěry a smíření, když sami křesťané jsou tak rozdělení? Právě odtud pramenila Rogerova neutuchající píle ke smíření křesťanů, o níž podrobněji pojednáme ve třetí kapitole.

2.4 Duch svatý a víra

„Duchu svatý, dej, ať vnášíme pokoj tam, kde jsou spory a ať svým životem znázorňujeme odraz Božího soucitu. Dej, ať dokážeme milovat a umíme to svým životem sdělit.“⁶²

Rogerovy úvahy o Duchu svatém přísně vycházejí z biblického základu. Kdyby Kristus nevstal z mrtvých a neposlal nám svatého Ducha, nemohl by být s lidmi v tomto světě. Byl by pouze významnou osobností lidských dějin, s níž by nebylo možné komunikovat. „Svým učedníkům slíbil, že jim pošle mocného Přímluvce jako podporu a útěchu. Když Ježíš doprovázel učedníky do Emauz, neuvědomili si, že je to on. Stejně tak si my někdy neuvědomujeme, že Duch svatý nás provází a je nám blízko.“⁶³ Bratr Roger ve svých spisech vyjadřuje přesvědčení, že Kristus je Duchem svatým přítomný v srdcích svého lidu, a tudíž se s ním můžeme setkat v dialogu s druhými. Stojí za to vstupovat do kontaktu s ostatními, naslouchat jim, protože to znamená žít s Bohem.

---

⁶¹ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 143

⁶² Schutz: *Vivre pour aimer*, s. 22

⁶³ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 111

Víra, naděje a pokoj srdce pramení z tajemné Kristovy přítomnosti. Prostřednictvím Ducha svatého je přítomen v každém člověku. „*Už Maxim Vyznavač ve druhém století řekl, že Duch svatý není žádné lidské bytosti vzdálen. Někteří lidé se z evangelia dozvěděli, že v nich Duch Svatý přebývá. Někteří to ještě neví, a jiní se to na této zemi nikdy nedozví, ale poznají to v životě věčném.*“⁶⁴ Roger říká, že jako byl Kristus se svými učedníky, tak je skrze Ducha svatého s námi dnes. Pro někoho snadno dostupná, pro jiného více schovaná, jeho tajemná přítomnost je tu stále. Tato Boží přítomnost není viditelná, je dostupná pouze vírou.

Víra je podle Rogera prostá důvěra v Boha. Tak prostá, že ji může přijmout úplně každý. I modlitba, tato cesta komunikace s Bohem, je úplně prostá. Bratr Roger ale opět apeluje na to, aby si člověk společenství s Bohem nenárokoval jen pro sebe. „*V modlitbě není nutné dojít za každou cenu vnitřního ticha. Duchovní vůdci někdy nabízejí rady a techniky, jak má člověk dojít absolutního vnitřního pokoje. Tyto techniky však mohou vést k uzavření se do sebe a opomenutí ostatních. Dokonce i sám Bůh může být opomenut.*“⁶⁵ Roger zdůrazňuje, že víra není únikem od zodpovědnosti, alibistickým převedením problémů na druhého pouze s účelem odlehčit vlastnímu svědomí. Modlitba nás naopak vede k tomu, abychom byli právě tam, kde lidé trpí. „*To nám umožňuje pokračovat, i když mnohdy čelíme neúspěchům. Důvěra v Boží pomoc a soucit nás učí milovat nesobeckou láskou.*“⁶⁶

Bratr Roger si myslel, že vnitřní život se intenzivně vyvíjí již od mládí. S věkem se pouze utvrzuje. Nezpochybňoval ani možnost vidění, avšak věděl, že vidění se musejí přijímat s opatrností. „*Většina z nás je totiž povolána k víře, aniž bychom viděli. Vždyť v evangeliu zaznívá: „Blahoslavení, kteří neviděli,*

---

⁶⁴ Schutz: *God is love alone*, s. 10

⁶⁵ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 138

⁶⁶ Schutz: *God is love alone*, s. 2

a uvěřili.“⁶⁷ Roger také často zdůrazňuje, že důvěra v Boha musí být vždy pokorná, protože kdyby se víra stala duchovní nadutostí, nevedla by nikam. „*Evangelium nás nabádá, abychom se neohlíželi zpět a nedrželi se svých selhání. V takových chvílích je třeba prosit Krista, aby on – vnitřní světlo – nedovolil našim temnotám, aby k nám promlouvaly.*“⁶⁸

Roger si uvědomoval, že víra mladých lidí (a nejen jich) se často zmltá pod náparem pochybností. Sám si v mládí obtížnou cestou hledání Boha prošel. „*Lidé v sobě nacházejí tolik pochyb, že už nevědí, zda jsou věřící, či ne. Ptají se, zda došli k ateismu. Nejedná se o ateismus, jsou to pouze příkopy nedověry. Čím více se snažíme milovat Boha, tím více postupně zjišťujeme, že je to Bůh, kdo nás miloval první.*“⁶⁹ Jako podporu bloudícím říkal: „*Musíme si uvědomit, že to není naše víra, co tvoří Boha, a nejsou to naše pochyby, co by ho vrhlo do nicoty.*“⁷⁰ Roger nepopíral temné stránky lidského vztahu s Bohem, pochybnosti bral zcela vážně. Světlo Boží lásky však pro něj bylo nesrovnatelně silnější.

2.5 Církev

„*Bože věčnosti, chceme tě hledat v tichu modlitby a žít z naděje odhalené v evangeliu.*“⁷¹

Jako neocenitelnou pomoc v našem bloudění viděl bratr Roger církev. „*Jestliže církev neúnavně naslouchá, léčí, smiřuje, stává se společenstvím lásky, soucitu, útěchy, odrazem vzkříšeného Krista. Když církev není vzdálená, není v defenzivě, není úzkostlivě přísná, může šířit důvěru víry až do lidských srdcí.*“⁷²

---

⁶⁷ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 137

⁶⁸ Schutz: *God is love alone*, s. 25

⁶⁹ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 142

⁷⁰ Schutz: *God is love alone*, s. 67

⁷¹ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 75

⁷² Spink: *La vie de frère Roger*, s. 81

Plnost společenství s Kristem je dostupnější díky tomu, že církev (tělo Kristovo) je do jisté míry schopná uzdravovat lidská srdce, když jim zvěstuje odpuštění a slitování.

Během svých studií Roger u reformátorů zjistil, jak je pro teologii důležitá ekleziologie. Táže se, co je církev a co je jejím posláním. Zjistil, že církev, jakožto centrum vyzařující Kristovu lásku, nemá hranice či hradby. „*Církev přináší paprsky Slunce milosti za hranice světa, je v podstatě univerzální, katolická: považuje za svého každého člověka směřujícího k Bohu, všechny lidské kultury, rasy, národy, všechny snahy o dobro a krásu, všechny vědecké objevy a umělecká díla. Odsuzuje a zavrhuje pouze zlo a hřích, nespravedlnost, válku a smrt, protože tyto skutečnosti, které jsou ve světě, už odsoudil Kristus.*“⁷³ Roger také zdůrazňuje, že církev by neměla mít moc.

Bratr Roger si uvědomil, že problém rozdělení a nejednoty církve je vážný hřích naší ekleziologie – toho, jak církvi rozumíme a jak ji „děláme“. Nejen, co se týká učení, ale především uvedení do praxe. Odvolává se na Martina Luthera, který řekl: „*Vera theologia est practica!*“⁷⁴ Docílení jednoty křesťanů se proto stane jeho hlavní snahou, o čemž blíže pojednáme ve třetí kapitole. Podle Rogera začíná smíření (ve smyslu ekumenického přiblížení) obnovením výzvy být učedníkem. Theoložka tožského původu Amélé Adamavi-Aho Ekué k tomu říká: „*Bratr Roger nechce biblické svědectví o Kristu zredukovat na pouhé napodobování Krista, nýbrž upřednostňuje odhalení hlubinného obrácení skrze ochotu a soucit i ve společenství s těmi, kdo mají opačné přesvědčení. Zůstávat v tomto společenství, jímž je církev, pak podle něj zahrnuje nechat růst spiritualitu přátelství a společně setrávat v Ježíšově modlitbě ,aby jedno byli‘.*“⁷⁵

---

⁷³ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 128

⁷⁴ Hammann: *Frère Roger avait-il une théologie?*, s. 22

⁷⁵ Ekué: *Vivre la réalité vulnérable de l'amour*, s. 166

2.6 Člověk a Bůh

„Bože pokoje, ty miluješ a hledáš každého z nás. Na každou lidskou bytost hledíš s nekonečnou něhou a hubokým soucitem.“⁷⁶

Jelikož bratr Roger chtěl to, co o Bohu poznal, šířit mezi lidi, zvěstovat jim radost a naději, ve velké části svých textů mluví o člověku. Věnuje se vztahu člověka a Boha, nezavírá oči před konkrétními problémy tohoto světa a snaží se lidem odpovídat na jejich palčivé otázky. Především je pak chce motivovat k důslednému následování Krista.

Rogerovo pojetí člověka je velmi liberální. V theologické rozpravě o člověku se v protestantské tradici objevovala hlavně podezíravost, strach a obviňování. V Taizé však člověk není poznamenán ani nedůvěrou, ani vinou. Taizé dalo přednost důvěře v člověka a jeho elementární schopnosti činit dobro. Mladá německá theoložka Beate Bengard to vyjádřila následovně: *„Taizé se nesoustředí na hřích, nýbrž na svědectví o lidské dispozici k dobru. Člověk tak není primárně chápán jako hříšník, ale jako adresát poselství, které už je mu známé, ačkoli se k němu musí vždy znovu obracet.“⁷⁷* Dnešní člověk dle Rogera potřebuje evangelium úplně stejně jako člověk ve středověku. *„Ač se třeba cítí naplněný, zůstává tento člověk neuspokojený; aniž by to věděl, hladoví a žízní po Boží blízkosti. Člověk však nebyl stvořen pro beznaděj, zoufalství.“⁷⁸* Křesťanská svoboda podle Rogera není vázaná ani na tělo, ani na vnější život. I když tělo trpí, křesťan má vnitřní jistotu, že všechno přispívá k jeho dobru

Ve svých úvahách o sjednocení křesťanů došel Roger k tomu, že prvním krokem je vnitřní jednota jednoho každého křesťana. *„To, čím je člověk, spočívá v jednotě organismu, jenž je tvořen tělem, duší a duchem. Aby člověk dosáhl*

---

⁷⁶ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 89

⁷⁷ Bengard: *Frère Roger et Paul Ricœur: Pistes d'un enrichissement théologique mutuel*, s. 116

⁷⁸ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 242

*rovnováhy a udržel ji, je třeba se neustále pokoušet o jednotu = dojít souladu myslí a činů.*⁷⁹ Křesťanova cesta k jednotě tak podle Rogera vyžaduje, aby důsledkem jeho víry bylo sladit své skutky se smýšlením Krista, jenž v něm přebývá. Roger však nezastírá ani temnější lidskou stránku. „*Každý člověk, ať to je nebo není křesťan, v sobě má prudkost. Sám rozhodne, jak s ní naloží.*“⁸⁰ U křesťanů podle něj nacházíme dvě protichůdné možnosti. Jedni prudkost potlačí a chtějí být anděli. To však vede k pietistické pasivitě, k nedostatku snahy pomáhat nespravedlivě trpícím. Modlitba jim stačí. U všeho dalšího by hrozilo, že si umažou ruce. Na druhé straně jsou křesťané, kteří by onu prudkost chtěli proměnit do destruktivní podoby. Chtějí se o dobré snažit aktivně, klidně i se zbraní v ruce. Roger však všem horlivcům vzkazuje, že: „*Boží království začíná v tomto světě, když se máme vzájemně rádi. Bůh je láska.*“⁸¹

Jak o tom svědčí mnohé žalmy, v lidském srdci je od věků skryta touha po společenství s Bohem. Zdroj veškeré naší naděje je právě ve společenství s Bohem, jenž přebývá uvnitř duše každého člověka. Roger zdůrazňuje, že víra není důsledkem naší snahy, nýbrž darem od Boha. Tajemství naděje však můžeme druhým sdělovat životem, jaký žijeme. „*Bůh nás nestvořil k tomu, abychom byli pasivní. To, co může člověka paralyzovat, je skepse a sklíčenost.*“⁸² Pro křesťana je nezbytné umět odpouštět. Bratr Roger vysvětluje, že když už neodpouštím kvůli Kristu a evangeliu, měl bych odpouštět proto, abych sám sebe osvobodil. Neživit v sobě hořkost, která otravuje a zabraňuje milovat. Odpuštění je existenčně důležitá veličina.⁸³ Z toho plyne, že ten, kdo usiluje o život z odpuštění, se snaží více naslouchat než přesvědčovat,

---

⁷⁹ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 209

⁸⁰ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 170

⁸¹ Sattler: *Contributions de frère Roger à la théologie*, s. 296

⁸² Schutz: *Pressens-tu un bonheur?*, s. 148

⁸³ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 122

více porozumět druhým než se prosazovat. To pak vede ke starosti o druhé, jež má být naším prvořadým úkolem.

Abychom byli schopni pomáhat druhým, nesmíme se nechat odradit pochybnostmi. Roger mladým lidem připomíná, že už v evangeliu říká jeden člověk Ježíši: „*Věřím, pomoz mé nedověře.*“ (Mk 9, 24) „*Zapamatuj si pro vždy: ani pochyby, ani pocit, že Bůh mlčí, ti nevezmou jeho svatého Ducha. Bůh od tebe žádá, aby ses v důvěře víry oddal Kristu a přijal jeho lásku.*“⁸⁴ Pro Rogera byla důvěra zásadním pojmem. Když se jednou podařilo tuto důvěru probudit a ukotvit v lidském srdci, životní trápení již nejsou překážkou, stejně jako jí už není úzkost ze současnosti, ani strach z budoucnosti. Roger chce všechny vylekané ubezpečit o tom, že Bůh nás miloval první. Sám nás neúnavně hledá, aniž bychom si toho byli vědomi.

Kdo žije pro Boha, vybírá si milovat. „*Tři století po Kristu napsal milánský křesťan Ambrosius: ‚Začni v sobě činit pokoj tak, abys mohl sám se sebou smířený přinášet pokoj ostatním.‘*“⁸⁵ Pokoj v našem srdci činí krásným život lidí kolem nás. Podle Rogerovy zkušenosti se mladí lidé často trápí otázkou: „*Kdo jsem s jak mám být sám sebou?*“ „*Ale Kristus neříká: ‚Bud’ sám sebou!‘, nýbrž ‚Bud’ se mnou!‘ Nehledej sebe, hledej Boží království, následuj mě.*“⁸⁶ Bůh tedy nechce, abychom zůstali pasivní nebo lhotejní k utrpení druhých. Naopak, chce, abychom i ve strastiplných chvílích byli aktivní a tvořiví.

Náš život má smysl především tehdy, když je živou odpovědí na Boží volání. V podstatě křesťanského povolání je výzva, aby se člověk neuzavíral sám do sebe. „*Cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.*“ (Mt 25, 40) Následovat Krista znamená vybrat si lásku. Milovat

---

⁸⁴ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 12

⁸⁵ Schutz: *God is love alone*, s. 5

⁸⁶ Schutz: *God is love alone*, s. 25

znamená být vždy plný soucitu s těmi, kterým se ho nedostává. Bůh miluje všechny lidi, a proto jsme i my povoláni k tomu, abychom dělali totéž – je to určení lidského poslání. Bratr Roger zdůrazňoval, že láska neznámá jen tak dělat něco pro druhé, ale odhalovat lásku Boží a být jejím výrazem.⁸⁷ Roger si byl jistý, že kde je láska a dobrota srdce, tam je také Bůh. Tam, kde je soucit a láska, která odpouští, je Boží přítomnost takřka hmatatelná.

Roger také poukazuje na to, že existence světa chudých na jižní polokouli se může pro západní křesťany stát Boží výzvou, která jim pomůže nezavírat se v jejich společnosti hojnosti a naopak se vyprostit z procesu zakřivování do sebe. „*Přítomnost chudých nám může pomoci, protože nás zve k proměně vlastní mentality. Kontakt s nimi člověku umožňuje získat sám od sebe odstup.*“⁸⁸ Bratr Roger si byl jistý, že každý může svůj život měnit na ohnisko pokoje, což mladým neustále sděloval. Věřil, že když se mladí vnitřně rozhodnou pro pokoj a důvěru, posilují naději, která se šíří daleko, stále dál a dál.

2.7 Další otázky

„*Důvěřujte mu a nebojte se. Pokoj Boží bude střežit vaše srdce. Haleluja!*“⁸⁹

Jsou i theologická témata, jimž se Roger ve svých knihách vůbec nevěnuje. Například vůbec nemluví o d'áblu, protože vedle majestátu Hospodina se mu tento našeptávač nezdá důležitý. Tak veliká je Rogerova důvěra. Ani otázce hříchu nepřikládá takovou pozornost, jakou bychom od člověka vzešlého

---

⁸⁷ Ekué: *Vivre la réalité vulnérable de l'amour*, s. 167

⁸⁸ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 44

⁸⁹ *Die Gesänge aus Taizé*, s. 147

z protestantské tradice čekali. Neznamená to, že by hřích nebral vážně. Naprostá důvěra v Boží odpuštění však strach z trestu a zatracení zastíní.

Ač Roger stále promýšlel otázku společenství s Bohem a prosil o jeho přítomnost, nevěnoval se ani otázkám eschatologickým. Když byl malý, prodělala jeho matka srdeční záchvat. Tehdy řekla: „*Nebojím se smrti, ale mám ráda život.*“⁹⁰ Tato slova byla pro Rogera velkou inspirací. V okamžiku, kdy opouštíme zemi, spatřoval velké tajemství. Pozemský život je krásný. Ten, který nás čeká u Boha, je však ještě krásnější. Věčný život bychom si podle něj ale neměli zkoušet představovat. Písmo oněm mluví jen málo. Pro Rogera je podstatné, že ve společenství s Otcem, Kristem a Duchem Svatým se plně uskutečňuje láska. „*Toto společenství nás spojuje s těmi, kteří nás předešli. A toto je vše, co potřebujeme vědět.*“⁹¹

---

⁹⁰ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 150

⁹¹ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 150

3. Konkrétní pilíře Rogerova snažení

Jak jsme ukázali v předchozí kapitole, pro bratra Rogera bylo zcela zásadní netvořit teologii jako soubor nejrůznějších racionálních argumentů a myšlenek, nýbrž v souladu s biblickou zvěstí konkrétními činy v tomto světě zvěstovat a uskutečňovat Boží vůli. Proto se v této kapitole podrobněji seznámíme s konkrétními okruhy, kterým bratr Roger věnoval prvořadou pozornost. Na základě širšího theologického přemýšlení a porozumění záměru evangelia viděl Roger tři hlavní cesty, po nichž by se křesťan, jenž usiluje o život ve shodě s Boží vůlí, měl vydat. Na začátku veškerého křesťanova snažení má stát modlitba, která ho spojuje s Bohem i s ostatními lidmi. Z ohledu na druhé a na Kristův odkaz pak vyplývá naléhavá potřeba pracovat na překonávání rozdělovacích bariér k dosažení jednoty křesťanů. Jako jeden z nástrojů k přispění smíření mezi lidmi chápal Roger život v mnišské komunitě. Promyslel její význam a našel spojnicí s mezi existencí mnišského společenství a obrazem ideálního křesťanského společenství.

3.1 Modlitba

Naprosto nezbytnou součástí křesťanova života je modlitba. Karl Barth jasně vysvětluje, že žádná theologická práce není možná bez modlitby, tedy bez „*duchovního pohybu člověka po vertikále zdola nahoru*“.⁹² I bratr Roger modlitbu považoval za klíčovou nejen pro rozvoj duchovního života. Modlitba je totiž velmi mocným základem veškerého křesťanova počínání.

3.1.1 Smysl modlitby a její těžkosti

Otázka, proč se modlit, se může zdát být nadbytečnou. Jedná se o jedinečnou možnost propojení pozemského s nebeským, o komunikaci

---

⁹² Barth: *Uvedení do evangelické teologie*, s. 280

člověka s Bohem. Roger si posteskl, že: „*Pokud si pravdu evangelia nedokážeme rozumově zpracovat, nejsme my, západní křesťané, spokojeni: nutíme se k tomu, aby naše víra byla racionální.*“⁹³ Právě modlitba však člověku umožňuje, aby překročil hranici své individuality, nezaobíral se Bohem přísně racionálně a nechal se jím oslovit. Před Bohem stojíme takoví, jací skutečně jsme. „*Když se modlíme, snažíme se vyjádřit, co je v nás nejvíce osobní.*“⁹⁴

Roger se zamýšlel nad smyslem modlitby. Uznává, že: „*Z naší strany je modlitba poslušností, ale poslušností, která vede k radosti.*“⁹⁵ Vždyť co může být větší radostí než objevení Boží přítomnosti? Modlitbou vznikne komunikace mezi křesťanem a Kristem. K Bohu se pak přibližujeme, když tento osobní vztah obnovujeme modlitbou, meditací, přijímáním těla a krve Páně. V kontemplaci se pak můžeme s Bohem setkat. Z tohoto setkání pro křesťana opět plynou nevyhnutelné důsledky. „*Kontemplace posiluje naši lásku k Bohu. Když je láska opravdová, tato náklonnost celé bytosti ke Kristu se musí navenek projevit příklonem k druhým. Láska, kterou přinášíme druhým, je znamením toho, že naše kontemplace je opravdová.*“⁹⁶ Ukazuje se, že modlitba tak není jen výsadou prostředkující soukromý vztah s Bohem. Modlitba nás vede k navazování vztahu s jinými lidmi, protože Bůh komunikuje s veškerým svým stvořením. Roger k tomu dodává, že modlitba daleko přesahuje náš čas a prostor. „*Zkušenost modlitby křesťanů všech dob a míst - stejně i zkušenost modlitby Izraelců v žalmech - rozšiřuje naši rozmluvu s Bohem, dává našim chválám a přímlovám skutečně univerzální rozměr.*“⁹⁷

Pro člověka, který Boha nezná, může být modlitba něčím neuchopitelným. Ostatně i praktikující křesťan může mít s modlitbou problém.

---

⁹³ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 40

⁹⁴ Schutz: *Pressens-tu un bonheur?*, s. 102

⁹⁵ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 115

⁹⁶ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 41

⁹⁷ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 112

Roger s oblibou citoval slova svatého Augustina: „*Touha, jež volá po Bohu, už je modlitbou.*“⁹⁸ Podle Rogera je pro modlitbu zcela nezbytné ticho. Zůstávat před Bohem v tichu už je totiž také modlitba – rty se nehýbají, ale srdce promlouvá. Ke koncentraci a dozrání myšlenek není nic nezbytnějšího než ticho - zvláště ticho, v němž panuje Kristus. Pouze vnitřní ticho v člověku umlčí protichůdné hlasy a pomůže ovládnout vtíravé obavy, aby byl připravený naslouchat Božimu Slovu. Roger chce hledajícího člověka uklidnit. „*Toho ticha se obáváš, protože v něm budeš se sebou sám. Bojíš se, že budeš stát před Bohem nahý. Bojíš se, že spadne tvoje maska. Sám však nebudeš, protože skutečné vnitřní ticho je plné Boží přítomnosti. Ten, kdo v Bohu přebývá, není nikdy sám.*“⁹⁹ Když člověk sám na sebe zapomene, ticho mu umožní rozmlouvat s Ježíšem.

Nepostradatelným prostředníkem modlitby je Duch svatý. Apoštol Pavel říká, že nevíme, jak se modlit. A dodává, že Duch svatý přichází na pomoc naší slabosti a modlí se v nás.¹⁰⁰ Podobně roli Ducha rozumí i Karl Barth: „*Veni, Creator Spiritus! Ve svém příchodu, ve svém pohybu zdola nahoru a shora dolů vytváří zajisté jeden svatý Duch přístup a cestu Boha k člověku a přístup a cestu člověka k Bohu.*“¹⁰¹ Ač si to neumíme představit, Duch je v našem nitru v neustávající činnosti. Roger poukazuje na důležitý fakt, totiž že „*Duch podporuje naše modlitby více, než si uvědomujeme – znovu tvoří naši vnitřní jednotu, když jsme uvnitř rozpolceni.*“¹⁰² V knize *Modlitba, svěžest pramene* Roger pokračuje následovně: „*Modlitba je někdy duchovní zápas, někdy je to odevzdání celého bytí. V některé chvíli je jakoby prostým spočinutím v Bohu, v tichosti. A v tom je možná jeden z nejvyšších vrcholů modlitby.*“¹⁰³ Ticho tak

---

⁹⁸ Augustin in Schutz: *Pressens-tu un bonheur?*, s. 81

⁹⁹ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 177

¹⁰⁰ Ř 8, 26

¹⁰¹ Barth: *Uvedení do evangelické theologie*, s. 280

¹⁰² Schutz: *God is love alone*, s. 25

¹⁰³ Joly: *Modlitba s Rogerem*, s. 7

není jen prostředkem k dosažení Boží blízkosti. V tichu modlitby může člověk skutečně spočinout v Bohu.

I pro Rogerovo theologické uvažování byla modlitba klíčová. Jeho modlitby jsou jazykově bohaté, mají až básnickou formu. Nejsou to ani tolik prosby či přimluvy. Rogerovy modlitby mají podobu vyznání, vyjadřují výsledky jeho přemýšlení o Bohu. Například: „*Duchu svatý, který naplňuješ vesmír, necháváš v každém z nás růst život společenství s Bohem. Tam se rozvíjí dobrota srdce a opomenutí sebe sama pro druhé.*“¹⁰⁴ K otázce po tom, zda byl bratr Roger skutečný theolog, dává ruský theolog Vladimir Fedorov trefnou ilustraci. „*Křesťanský mnich a asketa Evagrius Pontský říkal: ‚Jste-li theolog, musíte se doopravdy modlit. Jestliže se opravdově modlíte, jste theolog.‘ K tomu, co to znamená opravdově se modlit, dodává: ‚Když se oddáváte modlitbě a dosáhnete tím nad každou jinou radost, objevíte opravdovou modlitbu.*“¹⁰⁵

Pro Rogera je modlitba klidná síla, která člověka opracovává, kypří ho a přeorává, nenechá ho zavírat oči tváří v tvář zlu, válkám ani ničemu, co by ohrožovalo slabé. Těm, kdo Rogerovi snad chtěli vytýkat, že uzavřením se do modlitební komunity člověk utíká před světem, oponuje: „*Modlitba člověka nevzadaluje od starosti o svět. Naopak, nic není tak odpovědné jako modlitba – čím více se pokorně modlíme, tím více jsme vedeni k lásce, kterou pak svým životem vyjadřujeme.*“¹⁰⁶ Modlitba je tedy nástrojem, jak se přiblížit Bohu i druhým lidem, a tak najít úkol, který nám Bůh svěřil.

Proto je modlitba pro Rogera i výchozím bodem v jeho celoživotním snažení o smíření křesťanů. První možností, co pro jednotu dělat, je modlitba. Tato modlitba však musí podněcovat k činům. „*Nebyla by jinak pouhou skrýší k úniku před bolestnou realitou a upuštěním od překročení sebe sama, k němuž*

---

¹⁰⁴ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 66

¹⁰⁵ Fedorov: *Frère Roger, le Métropolitte Nikodim et l'unité chrétienne*, s. 71

¹⁰⁶ Schutz: *Prier dans le silence du cœur*, s. 10

nás Pán vyzývá?“¹⁰⁷ Rogerovou stálou obavou bylo, že kvůli křesťanstvu, jež není sjednoceno ve víře a svědectví, nemohou lidé zvenčí uvěřit, že Kristus je poslán od Boha. A právě tady Roger spatřuje klíčovou úlohu modlitby: společnou modlitbou mezi křesťany různých tradic začne vznikat důvěra a posiluje se. Roger však neopomene dodat, že: „*Společná modlitba však nenahradí modlitbu osobní. Jedna totiž druhou podporuje.*“¹⁰⁸

3.1.2 Modlitba Taizé

Modlitba jakožto jedinečný nástroj ke spojení s Bohem a s druhými lidmi, nástroj k dosažení vnitřního pokoje a usebrání, nástroj k nalezení elánu pro další snažení, je pro komunitu v Taizé naprosto zásadní. Modlitba je asi také to první, co ve spojení s Taizé většinu lidí napadne.

Už od vzniku komunity ve čtyřicátých letech se bratři scházeli ke společné modlitbě několikrát denně. Když však do Taizé začaly jezdit stále větší skupiny návštěvníků, při velkém množství účastníků se příliš nedařilo udělat společnou modlitbu jednotně. Proto se bratr Roger pokoušel vymyslet, jak modlitbu přizpůsobit davům, a tak se začala vyvíjet podoba modliteb z Taizé, jak je známe dnes.

Tříkrát denně se návštěvníci mohou v kostele Smíření připojit k bratrům na modlitbách. Modlitba sestává ze tří důležitých částí: společného zpěvu, čtení z Písma a dlouhé chvíle ticha. V přítmi obrovského prostoru, kde všichni sedí na zemi, vzniká neobyčejná atmosféra, která každý rok do Taizé přiláká tisíce lidí. Papež Jan Pavel II. při své návštěvě komunity roku 1986 řekl: „*Do Taizé se přichází, jako se přichází k prameni. Poutník se zastaví, uhasí žízeň a jde dál.*“¹⁰⁹ Podle filosofa Paula Ricœura jazyk, kterým Taizé promlouvá, není jazyk

---

¹⁰⁷ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 14

¹⁰⁸ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 84

¹⁰⁹ Joly: *Modlitba s Rogerem*, s. 29

filosofie ani theologie, nýbrž jazyk liturgie.¹¹⁰ V Taizé se totiž podařilo zvolit takovou liturgii, že své si v modlitbě najdou římská katolíci, protestanti i pravoslavní křesťané.

Právě v pravoslavné liturgii mnozí vidí důležitý Rogerův zdroj inspirace. Od mládí se totiž zajímal o Rusko. Tajemství ruské pravoslavné duše podle něj spočívá v očekávání vzkříšení. Roger s oblibou říkal, že pravoslavná liturgie se svými sborovými zpěvy, jejich hloubkou a intenzitou, s ikonami a kadidlem lidem umožňuje okusit nebeskou radost na zemi. Profesor Michel Stavrou k tomu říká: „*V Taizé nacházíme obdobné liturgické prvky jako v na Athosu: krása a jednoduchost, také možnost volně se pohybovat po prostoru. Vstoupíme do bohoslužby jako do řeky, v níž je jiný čas, čas posvěcený.*“¹¹¹ Orthodoxní modlitba, která přečkala staletí, neapeluje pouze na inteligenci, nýbrž integruje celý soubor viditelných a vnímatelných projevů. Tak je tomu i v Taizé.

„*V Taizé se Slovo stalo zpěvem.*“¹¹² Ukazuje se tam totiž, že hudba je univerzální jazyk. Věřící společně zpívají jednoduché melodie v půvabných harmoniích, prosté a zároveň hluboké texty v desítkách jazyků oslavují Boha. Společná modlitba překonává jazykové, národnostní i konfesijní bariéry. Písne navíc střídá ticho zvláštní intenzity. Tisíce lidí najednou spolu mlčí v modlitbě a oddávají se Bohu. To ticho nepřináší pouhé vydechnutí mezi jednotlivými zpěvy, je obydlené.

Právě pro svou srozumitelnost a univerzální podobu jsou modlitby Taizé vyhledávané po celém světě. Na mezinárodních setkáních mládeže se ukazuje, že i v těch nejchudších a nejbídačenejších oblastech světa se mladí modlí, angažují se a snaží se být svědky důvěry na zemi. Rogerovi se tak podařilo spojit individuální prožitky modliteb s jednotící liturgií, která propojuje lidi z celého světa a dává jim pocítit vanutí Ducha svatého.

---

¹¹⁰ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 178

¹¹¹ Stavrou: *Frère Roger et son appel à éveiller les espaces du cœur*, s. 78

¹¹² Joly: *Modlitba s Rogerem*, s. 31

3.2. Smíření křesťanů

Na základě svého porozumění Božímu slovu se Roger rozhodl vlastní život zasvětit snaze o dosažení jednoty křesťanů. Rogerovo ekumenické úsilí bylo vedeno přesvědčením, že viditelné smíření mezi křesťany nesnese odkladu. Byla to pro něj otázka přímo života a smrti. Má za to, že ve hře je důvěryhodnost Božího lidu: „*Mohou křesťané mluvit o Bohu lásky, nejsou-li spojeni ve viditelném společenství?*“¹¹³ Nešlo tu „jen“ o věrnost Bohu, nýbrž i o svědectví pro nevěřící. „*Kolem nás žije množství nekřesťanů nebo křesťanů netečných k víře. Dokáží věřit jen tomu, co mohou vidět. Jak nás mohou brát vážně, když se naše bratrská láska viditelně neprojevuje?*“¹¹⁴ Můžeme sice zůstat v neposlušnosti nejednoty, pak ale musíme počítat s nedozírnými následky, protože naše nerozváženost může zničit Boží věc. Roger věřil, že evangelium volá křesťany k tomu, aby byli částmi Kristova těla, nikoli zaujatými stoupenci svých konfesí. Jak podotkl metodistický farář Hermen Shastri, pro bratra Rogera snaha o smíření křesťanů nebyla záležitostí, kterou bychom mohli uzavřít do striktních kategorií systematické theologie. Nejdůležitější pro něj bylo žít evangelium a sdělovat ho ostatním.¹¹⁵

Jeho zaujetí pro jednotu křesťanstva pochopitelně pramenilo z biblického základu. Vycházel z toho, že všichni křesťané svým křtem náležejí ke Kristu. Pravoslavní, katolíci, protestanti – stejným křtem jsme označeni univerzální pečeti. Jsme určeni k tomu, abychom v každém stvoření spatřovali obraz Stvořitele¹¹⁶. Klíčovým bodem, z něj ve svých úvahách bratr Roger vycházel, byla Ježíšova modlitba: „*Aby všichni byli jedno.*“ (J 17, 21) Být jedno, aby svět uvěřil. To zahrnuje dva kroky: nejprve se sjednotit s křesťany, poté se spojit s nevěřícími a přivést je ke Kristu. Ke Kristu nerozdělenému. Proto církev musí

---

¹¹³ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 81

¹¹⁴ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 32

¹¹⁵ Shastri: *Une foi généreuse et parabole de communauté*, s. 241

¹¹⁶ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 59

upustit od sporů, jež Kristovo tělo rozervávají. Záměr evangelia je naprosto jasný: „*Přinášíš-li tedy svůj dar na oltář a tam se rozpomeněš, že tvůj bratr má něco proti tobě, nech svůj dar před oltářem a jdi se nejprve smířit se svým bratrem; potom teprve přijď a přines svůj dar.*“ (Mt 5, 23-24) Smíření je cestou k Bohu. Roger proto nechápal, jak se s nejednotou křesťanstva mohou věřící lidé smířit. „*Tiží mě lhostejnost křesťanů k našemu rozdělení. Křesťané si od doby velkého schizmatu a reformace zvykli žít rozděleně. Přesto mají pocit, že praktikují náboženství lásky.*“¹¹⁷

Bratr Roger sledoval vývoj ekumenického hnutí od počátku. Oceňoval, že Sören Kierkegaard se pokoušel překonat roztržku způsobenou reformací poukazem na to, že pro křesťanství je klíčovým dílo lásky. Kristova láska je podle něj přítomná v katolictví i v protestantismu.¹¹⁸ Svěbytnou ekumenickou teologii vytvořil profesor tübingenské univerzity Johann Adam Möhler. Ten navrhl definici církve oproštěnou od právního chápání ve prospěch představy žijícího organismu, oživeného Duchem svatým. Möhler byl jedním z hlavních zdrojů inspirace pro konstituce Druhého vatikánského koncilu, zvláště pro *Lumen gentium*.¹¹⁹ Roger byl však z vývoje ekumenismu po koncilu zklamáný, kritizoval pasivitu a lhostejnost. Podotýkal, že ekumenismus vznikl na západě a zůstal mu tak jen částečný rozměr, ač by měl dosáhnout rozměru univerzálního. Pouhá koexistence různých konfesí, k níž ekumenismus dospěl, je zastavením uprostřed cesty. Podepsání ekumenických dohod (jistě nezbytné) podle Rogera není dostatečné. „*Nedělejme z ekumenismu další ideologii, krásné téma konferencí, na kterých každý ospravedlňuje své vlastní pozice. Jednota nemůže být výsledkem právních dohod, ale je třeba ji žít v místním měřítku.*“¹²⁰

---

¹¹⁷ Hammann: *Frère Roger avait-il une théologie?*, s. 24

¹¹⁸ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 20

¹¹⁹ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 21

¹²⁰ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 81

Pro práci na jednotě křesťanů je tak třeba mít na zřeteli toto: upustit od lehkomyšlného dojmu, že rozdělení církví je něco normálního nebo nevyhnutelného; učit se hledět na jiné křesťany pohledem Krista – totiž vidět v nich to nejlepší; připravit se na to, že jednota křesťanů nebude triumfem jedněch nad druhými. Emeritní canterburský arcibiskup Rowan Williams k tomu poznamenal: „*Je-li ekumenismus naléhavý a prosazuje-li se smíření křesťanů, není to proto, abychom si našli spojence, kteří by po boku s námi bojovali proti jiným – ať už proti marxistům, nevěřícím či muslimům. Nejde o to nalézt náboženské souputníky. Křesťanskému ekumenismu má jít naopak o objevení společenství, aby všichni věřící vyzařovali ke všem lidem solidaritu.*“¹²¹ Bratr Roger pak na cestě jednoty viděl tři kroky, jež by daly ekumenismu úplně nový rozměr: zabránit přetržení mezigeneračních vztahů; setkávat se s nevěřícími; přidat se ke světu chudých.¹²²

Pro uskutečnění smíření předpokládal bratr Roger dva důležité a dosti sporné momenty: společné přijímání těla a krve Kristovy a soužití křesťanů pod jedním univerzálním pastýřem. Svůj názor vysvětloval takto: „*Ti, kteří souhlasí s tím, že společenství křesťanů nemůže spočívat jen na duchovní bázi, nýbrž že je třeba najít jeho viditelné vyjádření i pro oči nekřesťanů, ti musí spět všemi silami k tomu, aby se společně sešli u svátosti jednoty, eucharistie.*“¹²³ Když se Rogera itaští kněží ptali, co by jako první udělal pro jednotu křesťanů, kdyby byl papežem, odpověděl: „*Nechal bych všechny pokřtěné nekatolíky, kteří věří ve skutečnou Kristovu přítomnost, přijímat spolu s katolíky. Také bych se staral o nevěřící, otevíral bych dveře.*“¹²⁴ Roger si však přál, aby se smíření církví mohlo naplnit, aniž by se nekatolíci museli vzdát své původní víry. Zapírání by totiž šlo proti lásce. Podle něj už bylo překonané, že by spolu nekatolík

---

¹²¹ Williams: *L'héritage de frère Roger: solidarité, pauvreté et liberté*, s. 44

¹²² Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 18

¹²³ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 159

¹²⁴ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 208

s katolíkem nemohli přijímat. Co se týká eucharistie, v Taizé umožňují každému návštěvníkovi přijímat podle jeho vlastní tradice. Komunita má za to, že tato situace není ideální. Nepředstírají, že by našli definitivní řešení - všechny možnosti přinášejí něco negativního.

K požadavku na uznání autority papeže Roger řekl: „*Může se ekumenismus vyvíjet aniž by apeloval na pastorální úřad jednoty v celosvětovém měřítku? Když lokální společenství potřebuje svého pastýře, aby pečoval o jeho jednotu, jak by mohla existovat viditelná jednota mezi všemi křesťany po celém světě, aniž by měli pastýře univerzálního? Ne na vrcholu pyramidy, ne v hlavě (vždyť hlavou církve je Kristus!), nýbrž v jejím srdci.*“¹²⁵

Bratr Roger vždy připomínal, že smíření křesťanů není potřebné samo pro sebe, ale má být podnětem k usmíření všech lidí. Základním povoláním křesťanů je totiž podněcovat důvěru a mír po celém světě. Byl přesvědčen o tom, že když křesťané opustí temnou historii vzájemných konfliktů a bojů o vliv, mohou se stát nositeli znamení naděje pro život. Neopomínal však zdůrazňovat, že příčina jednoty spočívá mimo lidské možnosti – je v Ježíši Kristu, který tvoří církve a který v naší době stejně jako v době apoštolů stále jedná ve smyslu jednoty. „*Je třeba doufat v jednotu za každou cenu? Ano, protože to je poslední Kristovo přání: ‚Aby všichni jedno byli... aby tak svět uvěřil.‘*“¹²⁶

3.2.1 Druhý vatikánský koncil

V lednu 1959, oznámil papež Jan XXIII. svůj záměr svolat koncil, který byl zahájen v říjnu 1962 v Římě. Druhý vatikánský koncil měl nesmírný vliv na budoucnost katolictví a jeho vztah k ostatním křesťanským církvím. Rovněž hluboce a trvale ovlivnil směřování komunity Taizé. V Římě se v letech 1962-1965 sešlo na 3060 biskupů ze 145 zemí. Papež se přes výtky kurie rozhodl

---

¹²⁵ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 94

¹²⁶ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 101

pozvat protestantské a pravoslavné pozorovatele. Koncil u nekatolických křesťanů vyvolal mnohá očekávání, probudil v nich vědomí o ekumeně. Bratr Roger proto svolání koncilu velmi uvítal a spolu s bratrem Maxem se jako pozorovatel zúčastnil většiny jednání. Roger měl k papeži Janovi velmi vřelý vztah. Jeho rozhodnutí svolat koncil pak považoval za prorocký čin. Řekl: *„Koncil sám o sobě zůstává dílem Božím. Bez naděje víry, bez živoucího ujištění, že Bůh koná, se k Bohu nemůžeme více přiblížit.“*¹²⁷

Nový záměr církve prezentovaný Janem XXIII. přinesl bratrům naději a nadšení. Sám iniciátor koncilu se však nedožil jeho závěru. Roku 1963 vážně onemocněl a bratři se s ním setkali pár měsíců před smrtí. *„Položili jsme Svatému otci dvě otázky – jednu ohledně budoucnosti Taizé, druhou ohledně našeho místa v církvi. Jan XXIII. nechtěl, abychom si s tím dělali starosti. Řekl: ‚Katolická církev je tvořena soustřednými kruhy, které jsou stále větší a větší.‘ V situaci naší komunity jsme tak mohli bez obav pokračovat po cestě, na které jsme byli.“*¹²⁸

Co se týká obsahu koncilních jednání, šlo o témata, která se bratrů z Taizé bytostně týkala: přítomnost křesťanů v dnešním světě, sdělování evangelia, snahy o mír. *„Pokaždé, když někdo promluvil a žádal, aby se věnovala větší pozornost Písmu a zbožnosti, jejímž středem je živý Kristus, moje duše poskočila a chvěla se jásotem.“*¹²⁹ V jednání Rogera velmi zaujala otázka, jak dnešním lidem zprostředkovat evangelium a také otázka míru. Proto ho nadchla příprava dokumentu o církvi v současném světě, jenž byl nazván *Gaudium et spes*. Tento dokument musel Rogerovi mluvit z duše – už ve svém prvním odstavci: *„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků, a není nic*

---

¹²⁷ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 162

¹²⁸ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 79

¹²⁹ Schutz: *À la joie je t'invite*, s. 232

*opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.*¹³⁰ Roger byl totiž přesvědčen, že bez solidarity s potřebnými nemůže křesťanské společenství existovat. V koncilní práci byla tato konstituce něčím docela novým. Církev dříve užívala koncily k tomu, aby upřesnila svou víru ve velkých dogmatických pravdách, někdy k tomu, aby si vyjasnila své vztahy se státem. Nyní však poprvé k tomu, aby promluvila pastorální konstitucí o svém vztahu ke světu a o vážných problémech své doby: o manželství, kultuře, ekonomii, politice a o míru. Roger však měl za to, že tento koncilní akt dialogu se světem a s člověkem je pouze první etapou – konstituce navrhuje pozice, které se časem budou měnit. „*Protože Gaudium et spes je zásadní text jedné etapy dialogu církve se současným světem, je poznamenán provizorním charakterem, tudíž je třeba zkoumat spíše jeho dynamiku než jeho písemnou formu.*“¹³¹

Ke koncilním debatám nepřímo theologicky přispěli i bratři Roger a Max. Roku 1966 vydali knihu *Živoucí Slovo koncilu - text a komentář konstituce o zjevení*. Kniha nabízí komentáře k dogmatické konstituci *Dei Verbum* o Božím zjevení. Bratři připomínají, že mezi protestanty a katolíky jsou stále rozdíly ve vnímání vztahu Písma a tradice. Vyjadřovali však uznání toho, jaké změny nastaly v římskokatolické církvi co se týká zhodnocení Písma svatého. Koncil totiž znamenal historický obrat, když jasně definoval, že autorita církve nestojí nad Písmem.¹³²

Pod dojmem z encykliky *Pacem in terris* uvažoval Roger takto: „*V dnešním světě se musíme ptát, kde jsme. Kolem nás jsou lhostejné masy, společnost nadbytku, v jejímž srdci ztrácíme povědomí o Boží prozřetelnosti. Proti nám jsou však dvě třetiny lidstva, jejichž chudoba neustále roste. Můžeme se ptát, zda se církev a svět ve svém povolání tolik liší. Stvoření a lidský svět, ztročeny hříchem, byly vykoupeny z mocností zla vítězstvím Kristovy lásky,*

---

¹³⁰ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 199

¹³¹ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 123

¹³² Sattler: *Contributions de frère Roger Schutz à la théologie*, s. 288

*kteřá se ukázala na kříži. Církev jakožto lidské společenství je tvořena lidmi, jež vzešli ze svoření a ze světa, kteřý chtějí uvést na cestu spásy Božím slovem.*¹³³

Díky tomu, že Kristus svou láskou přemohl mocnosti zla, si ohledně světa nemusíme zoufat: vzkříšením se Kristus stal Pánem světa a chce jej zachránit.

Existence a činnost komunity v Taizé dává podle Rogera lidem prožít tajemství církve a jednotu lidstva, jak to odpovídá textu *Lumen gentium*. „*Církev je totiž v Kristu jakoby svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.*“¹³⁴ Roger z toho pro věřící vyvozuje pádné důsledky. Křesťan je cele člověkem. Nemůže se od světa odstříhnout a být andělem. Má proto žít v úplné solidaritě s lidmi a se světem. Jakožto součást těla Kristova, proměněný Ježíšovým Slovem a svátostmi, je ve světě člověk znamením, ukazujícím právě ke Kristu. Roger se tedy ztotožňuje se slovy papeže Pavla VI., kteřý na samém závěru koncilu řekl: „*Abychom poznali Boha, musíme znát člověka.*“¹³⁵

Koncil však šel i za hranice římskokatolické církve. Urovnal starý spor, když konstituci *De revelatione* ukončil protireformaci. Pravoslavný patriarcha Athénagoras a papež Pavel VI. pak roku 1965 vydali společné prohlášení, jež lituje velkého schismatu, které po tisíc let rozdělovalo církve z východu a ze západu. Slavnostně také zrušili vzájemné exkomunikace a anathémata.¹³⁶

Ohledně dopadu koncilu na urychlení smíření křesťanů Roger příliš spokojený nebyl. Církev je podle něj pozvána k tomu, aby byla nástrojem a znamením Boží lásky a slitování. Druhý vatikánský koncil vyjádřil přesvědčení, že rozdělení církví se protíví Kristově vůli. Toto rozdělení je překážkou svatých záležitostí - kázání evangelia všemu lidu. Jak ale ve své monografii věnované koncilu píše profesor Otto Pesch: „*Druhý vatikánský*

---

¹³³ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 124

¹³⁴ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 197

¹³⁵ Schutz, Roger; *Dynamique du provisoire*, s. 126

¹³⁶ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 72

*koncil nevytyčil žádnou konkrétní cestu k jednotě církve a dokonce ani nevymezil žádný širší prostor, v jehož rámci by se taková cesta měla hledat (...). Koncil však důrazně povzbuzuje všechny křesťany a zejména theology k otevřenému ekumenickému dialogu neseném ochotou učit se.*¹³⁷ V předvečer koncilu se probudila naděje na bezodkladné smíření nekatolických církví s církví římskokatolickou. V následujících letech se však ukázalo, že toto smíření bude trvat ještě mnoho let. Vznikly mnohé ekumenické skupiny, různé konfese vstoupily na paralelní cesty a nastala mezi nimi pokojná koexistence. To se bratru Rogerovi nezdálo dostatečné, avšak věřil, že: „*Bůh nikdy nezavírá cesty. Vždycky nabízí nové, ač jsou často úzké.*“¹³⁸

3.3 Mnišství

Bratr Roger se již od dob svých studií silně zajímal o klášterní způsob života, život v komunitě odevzdané Bohu. V Taizé pak svoji vizi uskutečnil, aniž by se pokoušel kopírovat nějakou starou formu mnišství. Život v komunitě bratří, již vtiskl svá pravidla, pro něj znamenal možnost naplnění výzvy evangelia a především úkol být podobenstvím společenství.

3.3.1 Život v komunitě

Založení náboženské komunity bratří vzbuzovalo v protestantském prostředí mnohé otázky, jelikož reformace mnišskou praxi odmítla. Od 16. století tak v protestantismu mnišské společenství neexistovalo. Protestantismus znal po léta pouze dvě podoby komunitního života. Jednak společenství farnosti v lokální církvi, kde se lidé scházeli, aby poslouchali kázání slova Božího. Druhou podobou komunitního života byla rodina, kde se stalo zvykem číst

---

¹³⁷ Pesch: *Druhý vatikánský koncil 1962-1965 – příprava, průběh, odkaz*, s. 209, 223

¹³⁸ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 75

společně každý den Písmo. Jakousi formu komunitního života u protestantů pak známe až u Dietricha Bonhoeffera, který v nacistickém Německu přizval své studenty ke komunitnímu životu založeném na odmítnutí barbarství.¹³⁹

Bratr Roger však viděl, jakým obohacením může komunitní život být. Kromě osobního duchovního růstu může vést bratrský život ke kýženému smíření křesťanů, což komunita v Taizé uspokojivě prokázala. „*Když žijeme v komunitě, co můžeme chtít více, nežli spojovat lidi, kteří následují Krista, aby byli bytostným znamením jednoty církve.*“¹⁴⁰ Roger proto svým bratřím vytyčil zásadu, která je měla provázet každý den: „*Kéž jsou ve tvém dni práce a odpočinek ožívány Božím slovem. Kéž setrváš ve vnitřním tichu, abys mohl být v Kristu.*“¹⁴¹

Zakladatel komunity si uvědomoval, že pouze dobře míněná pravidla, udržující komunitu jednotnou, nezaručují její skutečnou svornost. Uniformita (stejně oděvy, zázemí, písně, stejná pravidla bez výjimek) budí zdání jednoty. Uniformita jde však jen po povrchu, skutečná jednota vyžaduje niternou shodu. Skutečná jednota ale zároveň předpokládá mnohost osobního projevu. Pluralismus duchovních rodin v církvi je známkou zdraví a jednoty. Další výzvou, které se proto Taizé chopilo, je žít z bohatství všech církevních tradic. Životem své komunity bratři v Taizé ukázali nerozdělenou církev, která není pouze upomínkou církve prvních staletí, ale také odkazuje na obcování svatých, kteří se růzností křesťanských konfesí netrápí. V tomto smyslu lze Taizé chápat jako místo prorocké.

Bratr Roger tak protestanty postavil před otázku, zda není dobré existenci mnišství v protestantismu znovu důkladně uvážit. Luther i Kalvín kritizovali mnišskou praxi z pohledu teologie milosti. Podezírali mnichy z toho, že si

---

¹³⁹ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 25

¹⁴⁰ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 118

¹⁴¹ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 30

spásu chtějí zajistit pomocí disciplíny a askeze.¹⁴² Dnes už může takové zdůvodnění zavánět středověkem. Nový pohled na tuto problematiku poskytl u příležitosti konference věnované theologickému přínosu bratra Rogera čelní představitel francouzské evangelické církve Laurent Schlumberger: „*Protestantismus zpochybňuje náboženskou hodnotu přisuzovanou řeholním slibům. Luther rozumí důležitosti disciplíny v duchovní rovině, není ani proti askezi. Řeholní sliby ale kritizuje, protože by uvězňovaly věřícího člověka, jehož svědomí však již bylo Boží milostí osvobozeno. Sliby také odmítá proto, že by rozdělovaly křesťany na dvě třídy: křesťany obyčejné, nedokonalé, s životem založeným pouze na příkázáních, na druhé straně křesťany mimořádné, elitu směřující k dokonalosti (...). V komunitě Taizé a její „Řeholi“ se však nemluví o slibech, nýbrž o zapojení se. Člověk tak nic neslibuje na věčné časy, ale otvírá se před ním neomezená cesta. Ve jménu určité radikality žije mnich své povolání v jistém odtržení od světa. Podle reformátorů je však v duchu obdobné radikality určen každý člověk k tomu, aby žil své poslání uprostřed světa. Protestantismus tak neodmítá klášter, ale rozšiřuje jeho rozměry na celý svět.*“¹⁴³

3.3.2 Chudoba a prostota

Bratři se vstupem do komunity zbavují veškerého majetku. Komunita pak nepřijímá žádné dary. Bratři se živí pouze svou prací (výroba keramiky, tisk a prodej knih). Žít v chudobě a prostotě pro Rogera znamenalo žít intenzivně, inspirování tajemstvím prosté krásy stvoření. Sdílet to, co máme, a odmítat shromažďování zásob.

Bratr Roger se pro tuto zásadu inspiroval Biblí, církevní tradicí i obyčejným pozorováním. Když Ježíš vyslal své učedníky na cestu, nebrali si s sebou nic. Ani zlato, ani stříbro, ani dvoje šaty – nic, co by jim na cestě mohlo

---

¹⁴² Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 23

¹⁴³ Schlumberger: *Peut-on être protestant et moine?*, s. 95

překážet. Roger má za to, že tato svoboda je jednou z podmínek jejich radosti. Naučili se přizpůsobovat se podmínkám prostředí a místa, spoléhat se na Boží vedení. „Šťastní jsou chudí, kteří zůstávají ve víře a snášejí těžkosti namáhavého života, protože nejsou sami a Pán je podpírá na každém kroku.“¹⁴⁴ Odvaha nespoléhat se na majetek beze strachu z možné chudoby dává sílu.

Pro zpochybnění hromadění majetku cituje Roger Jana Zlatoústého: „Slova jako tvoje a moje jsou prázdná a nevystihují skutečnost. Když řeknete, že dům je váš, nic tím neříkáte. Vzduch, země, všechno patří Stvořiteli – stejně jako vy, kteří jste dům postavili, i všechno ostatní.“¹⁴⁵ Člověk po pádu uvěřil tomu, co mu slíbil had – myslí si, že je jako Bůh a chce mít výlučné vlastnictví. Bratr Roger však nachází opačné stanovisko u svatého Cypriána: „Vše, co Bůh stvořil, nám bylo dáno ke společnému užitku. Nikdo nemůže být odloučen od Božích darů a štědrosti, celé lidstvo z ní musí mít užitek ve stejné míře.“¹⁴⁶

Roger pozorováním dochází k tomu, že život činí krásným jednoduchost – prostota srdce a života. Aby měl člověk krásný život, nepotřebuje mít žádné zvláštní vědomosti či schopnosti. Štěstí spočívá v pokorném darování sebe sama. Když je prostota spojena s dobrotou srdce, i lidé prakticky bez prostředků kolem sebe mohou vytvořit prostor naděje.

Roger si na tomto místě také uvědomuje nebezpečí idealizovat si chudobu. Evangelium však chudobu nekanonizuje. „Chudoba sama o sobě není ctností. Chudý podle evangelia se snaží žít, aniž by si dělal obavy ze zítřka, žít v radostné důvěře, že vše bude zajištěné.“¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 135

¹⁴⁵ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 91

¹⁴⁶ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 146

¹⁴⁷ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 96

3.3.3 Celibát

Dalším znakem komunity Taizé je celibát. Tento závazek způsoboval mnohá nedorozumění. Zvláště protestanti, jejichž tradice se vůči celibátu vymezovala, na něj hleděli s podezřením. „*Ohledně celibátu nám bylo vytykáno: „Nemůžete svobodu Ducha svatého ohradit celoživotním závazkem.“*“¹⁴⁸

Podle bratra Rogera lze celibát žít pouze ve spontánním a radostném zapomnění sama na sebe, aby člověk mohl darovat svůj život těm, které má rád. Motivací pro takové životní rozhodnutí nemůže podle něj být zklamaná láska, nýbrž pouze věrnost Kristu.¹⁴⁹ V tomto pojetí tedy celibát svobodu Ducha svatého neomezuje, spíše naopak. „*Náš celibát neznamena lhostejnost ani přerušeni náklonnosti k lidem, avšak volá k její proměně. Bůh pak dokáže proměnit vášně na čistou lásku.*“¹⁵⁰ Roger ale nestaví celibát nad manželství. Manželství i celibát podle něj mají smysl pouze, jestliže vedou k poslušnosti vůči Bohu a jsou-li důvodem Boha milovat ještě více. „*Když není egoismus překonáván stále větší štědrostí, když srdce není bez ustání naplňováno nekonečnou láskou, celibát tě bude tížit.*“¹⁵¹

Celibát podle Rogera také otvírá netušenou ekumenickou dimenzi. „*Napříč jím chceme být lidmi tolik navázanými na Boha, že se budeme chtít všeho ostatního vzdát.*“¹⁵²

3.3.4 Podobenství společenství

Bratr Roger poměrně brzy poznal, že více než myšlenky potřebuje dnešní svět obrazy a znázornění. Žádná myšlenka by u lidí neměla velkou důvěru, pokud by ji člověk nemohl vnímat v nějaké viditelné skutečnosti. Bez

---

¹⁴⁸ Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 205

¹⁴⁹ Feldmann: *Frère Roger de Taizé*, s. 45

¹⁵⁰ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 94

¹⁵¹ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 81

¹⁵² Schutz: *Dynamique du provisoire*, s. 87

uskutečnění by z myšlenek byla prázdná ideologie. Roger byl přesvědčen, že vytvoření komunity lidí, kteří odvdali svůj život Pánu, by pro svět mohlo být znamením smíření.¹⁵³

Už na počátku komunity Taizé bylo přání žít jako podobenství společenství. Tím chtěl Roger ukázat protiklad rozděleného křesťanstva, které mu tolik leželo na srdci. *„Kvůli Kristu a evangeliu jsme povoláni, abychom uskutečňovali obraz nerozdělené církve. Kristus je zraněný roztržkami mezi křesťany. Jak ho následovat v tomto jedinečném společenství, jež je jeho tělo, jeho církev? Přáli jsme si tak být odrazem nerozdělené církve, která se stále snaží smířit.“*¹⁵⁴ Theolog Olivier Clément to podtrhl ve své práci o Taizé: *„Podobenství o Taizé chce připomenout, že rozervaná církev zůstává jednou církví. Bratři tuší, že ve skutečnosti je pouze jedna církev, a tak jednotu není třeba vybudovat, stačí ji znovu objevit: znovuobjevení nerozdělené církve je nepochybně rozhodujícím fenoménem dnešní doby.“*¹⁵⁵

Některým lidem připadalo, že Taizé je základem nové církve. To by ale popíralo Rogerovu snahu o smíření. Sám řekl: *„Nechtěli jsme obnovovat proces, jenž se objevil v průběhu dějin církve. Ten spočívá v založení nové církve pokaždé, když se něco nedaří nebo když přijde nová inspirace.“*¹⁵⁶

Život v komunitě je mikrokosmem církve – je zmenšeným obrazem všeho, co církev je. Stojíc na biblickém základě ukazuje komunita církvi, co je jejím úkolem a čeho se má vyvarovat. Apel komunity Taizé jednoznačně mířil ke spolehnutí se na Boží vedení. Roger to jasně vyjádřil ve svém *Úvedení do komunitního života* z roku 1941. *„Ježíš řekl: ‚Proč se staráte o oděv, o pokrm? Podívejte se, jak rostou lilie... Podívejte se na nebeské ptactvo. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete.‘ Proč nežít den za dnem v pokojné důvěře,*

---

¹⁵³ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 17

¹⁵⁴ Spink: *La vie de frère Roger*, s. 70

¹⁵⁵ Spink, Kathryn: *La vie de frère Roger*, s. 70

¹⁵⁶ Spink, Kathryn: *La vie de frère Roger*, s. 71

že o nás bude postaráno, že žádná modlitba nezůstane bez odezvy? Známe to z příběhu Izraele na poušti. Lidé podléhají dojmu, že znají budoucnost lépe než Bůh a chtějí se pojistit pro případ, že by na ně zapomněl. Tak neposlechnou Boží příkaz a nasbírají si manu, která se zkazí. „Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej, co ti patří, rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi; pak přijď a následuj mne.“¹⁵⁷ Chceš-li být dokonalý. Chceš-li poznat dokonalou radost. Nejedná se o dokonalost morální. Jde o to mířit k cíli, dotknout se Božího království, být eschatologickým znamením.¹⁵⁷ Na své bratry pak Roger apeluje: „Podpořen společným nadšením se raduj, nejsi sám, jdeš kupředu se svými bratry. Společně s nimi jsi povolán, abyste byli podobestvím společenství.“¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ Schutz: *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*, s. 135-136

¹⁵⁸ Schutz: *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*, s. 32

Závěr

V závěru této práce shrneme, co jsme se na základě prostudování života a díla bratra Rogera, prozkoumání recepce jeho myšlenek u současných theologů a seznámení se s pilíři činnosti komunity Taizé dozvěděli o vztahu bratra Rogera k theologii a pokusíme se odpovědět na otázky představené v úvodu.

V první kapitole, která se věnovala Rogerově biografii a představovala historii a činnost komunity Taizé, jsme viděli, že cesta bratra Rogera k vytvoření světoznámého hnutí nebyla přímočará. Jeho primárním cílem bylo založit malou komunitu bratří, kteří by se věnovali modlitbám, studiu Bible a práci pro potřebné. Jelikož však tato neobvyklá skupina začala přitahovat velké množství mladých lidí, rozšířil bratr Roger svou práci o komunikaci s širokou veřejností ve snaze připomenout nutnost nastolení jednoty křesťanů, aby v tomto světě byli znamením smíření. Komunita v Taizé se stala nejen duchovní oázou pro hledající, ale také skupinou aktivně působící v místech, kde lidé žijí v obtížných podmínkách. Především se pak stala komunitou, která lidem připomíná zvěst evangelia a podporuje je v aktivním zájmu o druhé. To vše na základě theologického přemýšlení jejího zakladatele.

Ve druhé části jsme se podrobněji seznámili s myšlenkami bratra Rogera, které nestructurovaně shromáždil ve svých textech. Jeho uvažování o Bohu vychází z představy absolutního dobra. Bůh podle něj může dávat pouze lásku, nechce zlo. Lidské utrpení Bůh sdílí s člověkem v Ježíši Kristu, který přijal lidskou přirozenost. Kristus je světlo, které ozařuje naše temnoty. V Duchu svatém je přítomen v lidském nitru. Proto Roger vyzývá k soucitné starosti o druhé, v nichž můžeme zahlédnout Boží odraz. Důležitou roli pro šíření zvěsti evangelia zastává církev. Její nejednotu považuje Roger za největší hřích. Z toho důvodu každého jednotlivce zve k hledání vnitřní jednoty a integrity, aby se z vnitřního pokoje šířil pokoj do světa a oslavoval Boží dobrotu.

Ve třetí části jsme blíže poznali konkrétní způsoby, jimiž Roger své myšlenky uváděl do praxe. Základem veškerého křesťanova snažení má být modlitba, která slouží nejen jako spojení s Nejvyšším, ale také vede k odpovědnosti za druhé a za svět. Modlitba je i základním kamenem budování jednoty církve. Roger se na cestě za smířením křesťanů nespokojil s koexistencí samostatných konfesí. Chtěl, aby křesťané byli jedním společenstvím (nejlépe pod vedením univerzálního pastýře), které by společně přijímalo tělo a krev Páně. V komunitě Taizé pak dokázal oba tyto důrazy spojit, a tak vytvořit živoucí podobenství společenství – znamení lásky a jednoty pro ty, kteří dosud Krista a Boží lásku nepoznali.

Byl tedy bratr Roger opravdovým theologem? Je jeho duchovním dědictvím skutečně theologie? Roger nezanechal theologická pojednání, která by odpovídala klasickým dogmatickým textům, jaké píší univerzitní profesori. Rogerovy myšlenky většinou působí intuitivně a útržkovitě, nesdružují se kolem klasických theologických témat. Roger nebyl theolog z povolání, nebyl to profesor, který by žil ve své knihovně a studoval staré rukopisy. Přesto to však byl theolog ve smyslu člověka, který po předešlém Božím „uchopení“ dokáže mluvit o Bohu. Mluvit o Bohu uměl Roger jedinečným způsobem. Byl to theolog na kolenou, sklánějící se před Boží dobrotou, kterou přijímal. Theolog, který v tichu poslouchal, co chce říci Duch. Theolog, který žil to, co říkal a který byl na cestě vedoucí k naději, k představě smíření křesťanů. Styl bratra Rogera, jímž sděloval svoje myšlenky, nechce nikoho přesvědčovat. Je pouze svědectvím o putování k sobě samému, od sebe k druhým, o putování Boha k lidem a lidí k Bohu. Často se vyjadřoval nedokončenými větami, váháním a tichem. V očích bratra Rogera je však theologie důležitá, protože nabízí nenahraditelnou možnost reflexe.

V čem jeho theologie spočívá? Je možné rozporovat, zda je theologie bratra Rogera systematická. Ač stál na pevném theologickém základu,

pohyboval se spíše v oblasti praktické. Nevěnoval se totiž organizovanému sepsání základů víry. Jeho theologie nespočívá v knihách. Byl totiž přesvědčen, že bez konkrétního uskutečnění v životě je theologie mrtvá. Jeho theologie je chistocentrická: díky Kristu, který v nás Duchem svatým přebývá, můžeme poznat Boha Otce a učit se od něj soucitu s druhými, který má být náplní našeho života. Bůh, jak mu Roger rozumí, je zdrojem pokoje, odpuštění a důvěry. Ježíš nás pak povolává k tomu, abychom pracovali na jednotě Božího lidu, jehož rozdělení je vážným hříchem.

Odkud čerpá a co přináší nového? Můžeme říci, že bratr Roger nepřinesl převratné myšlenky, které by už předtím nikde nezazněly. Čerpal z hluboké znalosti Bible, díla církevních otců, odkazu reformace i z různých křesťanských tradic. Dokázal však prostě a srozumitelně sdělit zaprášené pravdy tak, aby promluvily k dnešnímu člověku a přiměly ho ke starosti o svět a druhé lidi. Roger v Taizé stvořil více než ekumenickou komunitu. Je to místo, kde je církev chápána jako jedno tělo, které pojímá celou planetu a lidstvo. Kardinál Glemp to popsal slovy: „*Roger ukazuje Boží úplnost, jež zapříčiní i úplnost člověka. Člověk je totiž zlomený. Problém totiž dnes nespočívá jen v rozdělení křesťanů. Jde především o to sjednotit člověka, vnitřně ho integrovat.*“¹⁵⁹

Jaké je poselství komunity v Taizé a v čem se skrývá její theologický přínos? Taizé zvěstuje neomezenou důvěru v osobního Boha, který přebývá v každém člověku. V Boha, který miluje a odpouští. Zároveň Bůh a zároveň člověk, ukřižovaný a vzkříšený, každého člověka osvěcuje světlem vzkříšení. Bůh od nás chce jediné: abychom odpověděli na jeho výzvu. Klíčovým slovem komunity Taizé je důvěra. V důvěře se skrývá tajemství lásky, tajemství společenství i tajemství Boha. Hlavní ideou, kterou komunitě v Taizé bratr Roger vštípil, je, že každý člověk je povolán k tomu, aby žil pro lásku. Poselství Taizé je poselství lásky a míru. Vede lidi k tomu, aby hledali pravý smysl života

---

¹⁵⁹ Escaffit, Rasiwala: *Histoire de Taizé*, s. 202

a nebáli se obětí, které to přináší. Tam, kde je přítomná láska, láska k bližnímu, je i Bůh. Tam, kde je odpuštění, slitovná láska, je Boží blízkost téměř hmatatelná. Bratr Roger tedy jako pravý theolog o Bohu nejen mluví, ale také pomáhá lidem, aby poznali jeho blízkost. V tomto bodě je pak theologický přínos bratra Rogera nesporný.

Přesto se lze nad některými Rogerovými myšlenkami kriticky pozastavit. Ač není možné říci, že by Roger vůbec nevnímal zlo ve světě a zavíral by oči před negativními jevy, jeho absolutně pozitivní nazírání na veškeré problémy je až udivující. Osobně velice oceňuji, že bratr Roger žije evangeliem, žije zvěstováním dobré zprávy. Ve snaze přiblížit evangelium lidem ze všech kultur však používá velkých slov a vzletného stylu, což může vést k nebezpečnému zjednodušování. Především se domnívám, že víra bez pochyb nemůže růst. Může se však stát fanatismem. Vzhledem k celoživotnímu dílu bratra Rogera nelze pochybovat o tom, že tomu, co zvěstoval, bezmezně věřil. A vešerým podobám myšlenky, že Bůh je láska, lze jen ztěží něco vytýkat. Bylo by však zajímavé (a v rámci rozšíření této práce možné) porovnat Rogerovo theologické uvažování s jinými křesťanskými theology té doby. Jak už z evangelického prostředí, odkud vyšel (např. Barth, Bonhoeffer), tak z katolického, jemuž se celý život přibližoval (např. Rahner, Ratzinger).

Seznam literatury

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. Česká biblická společnost, Praha, 2007. 13. vyd. (4. oprav.).

BARTH, Karl. *Cesta Karla Bartha: Uvedení do evangelické theologie.* Kalich, Praha, 1988.

BENGARD, Beate. *Frère Roger et Paul Ricœur: Pistes d'un enrichissement théologique mutuel.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

CILERDZIC, Andrej. *Impressions orthodoxes sur Frère Roger et sa vie pour la réconciliation.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

Die Gesänge aus Taizé, Ateliers et Presses de Taizé, 2010.

EKUÉ, Amélé A.-A. *Vivre la réalité vulnérable de l'amour.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

ESCAFFIT, Jean-Claude, RASIWALA, Moïse. *Histoire de Taizé.* Seuil, Paris, 2008.

FEDOROV, Vladimir. *Frère Roger, le Métropolitain Nikodim et l'unité chrétienne.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

FELDMANN, Christian. *Frère Roger de Taizé.* Parole et Silence, Paris, 2007.

HAMMANN, Gottfried. *Frère Roger avait-il une théologie?.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

JOLY, Chantal. *Modlitba s Rogerem.* Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 1997.

KASPER, Walter. *La miséricorde et le cheminement œcuménique de frère Roger.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

KOUKOURA, Dimitra. *Le message de Taizé aux jeunes.* In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

PESCH, Otto H. *Druhý vatikánský koncil 1962-1965, příprava, průběh, odkaz*. Vyšehrad, Praha, 2014.

PÖHLMANN, Horst G. *Kompendium evangelické dogmatiky*. Mlýn, Jihlava, 2016.

SATTLER, Dorothea. *Contributions de frère Roger Schutz à la théologie*. In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

SHASTRI, Hermen. *Une foi généreuse et la parabole de communauté*. In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

SCHLUMBERGER, Laurent. *Peut-on être protestant et moine?*. In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.

SCHUTZ, Roger. *Les écrits fondateurs: Dieu nous veut heureux*. Les Presses de Taizé, 2011.

SCHUTZ, Roger. *À la joie je t'invite – Fragments inédits 1940-1963*. Les Presses de Taizé, 2012.

SCHUTZ, Roger. *Vivre l'aujourd'hui de Dieu*. Les Presses de Taizé, 2013.

SCHUTZ, Roger. *Dynamique du provisoire*. Les Presses de Taizé, 2014.

SCHUTZ, Roger. *Pressens-tu un bonheur?*. Les Presses de Taizé, 2005.

SCHUTZ, Roger. *Prier dans le silence du cœur*. Les Presses de Taizé, 2005.

SCHUTZ, Roger. *God is love alone*. Bloomsbury, London, 2012.

SCHUTZ, Roger. *A Path of Hope*. Bloomsbury, London, 2006.

SCHUTZ, Roger. *Vivre pour aimer*. Les Presses de Taizé, 2010.

SPINK, Kathryn. *La vie de frère Roger*. Seuil, Paris, 2013.

STAVROU, Michel. *Frère Roger et son appel à éveiller les espaces du cœur*. In *L'apport de frère Roger à la pensée théologique – Actes du colloque international, Taizé, 31 août – 5 septembre 2015*, Les Presses de Taizé, 2016.